

**Masteroppgave i barnevern
Oslo Metropolitan University
Faculty of Social Science**

**Navn: Elke-Christine Hol
Veileder: Marit Haldar
Bi-veileder: Karianne Muri**

Vold er vold - eller?

**Et symbolsk interaksjonistisk blikk på fenomenene
dyremishandling og vold**

FORORD

Et tre år langt maraton er snart over. Nå er det bare innspurten igjen, og håpet om seier. Løpet har vært kupert, med mange og lange oppoverbakker, men heldigvis også noen flotte, flate partier.

Tusen takk til veileder Marit Haldar som har hatt forelesninger så levende og inspirerende, at jeg ikke bare forstod, men også hadde et inderlig ønske om å forstå. Takk for grundige og konstruktive tilbakemeldinger, og for tålmodighet når alt gikk i stå.

Takk også til biveileder Karianne Muri. Det er godt å vite at det finnes mennesker som er villig til å se der andre ikke orker. Tusen takk for mange fine lærerike samtaler og konstruktive tilbakemeldinger. Jeg håper på videre samarbeid!

Tusen takk til pappa, som i en alder av 70 år begynte på sitt masterløp og som nå er filosof etter en lang karriere som siviløkonomi. Du viste meg at det aldri er for sent! Tusen takk for korrekturlesing på tampen.

Tusen takk til de fineste barna i verden som har vært utrolig tålmodige da mammas hode kokte, og det eneste samtale emne rundt middagsbordet var eksamen og masteroppgave. Nå Malin er mamma tilbake, og jeg lover at vi skal lage karameller.

Rune, min klippe! Du har vasket, laget mat, kjørt og hentet barn, ryddet, gått tur med hunden, trøstet, oppmuntret, lest korrektur, ferdigstilt litteraturliste og hørt på endeløse utredninger om dyremishandling og symbolsk interaksjonisme. Jeg hadde ikke klart det uten deg!

Og sist, men overhodet ikke minst, denne oppgaven er dedisert til alle mine firebente venner, som har kommet og gått, og satt solide avtrykk etter seg. Ingen nevnt og absolutt ingen glemt.

Asker, mai 2020

Elke-Christine Hol

«Until the lion learns how to write, every story will glorify the hunter»

Afrikansk ordtak

Sammendrag

De siste 25 årene har det vokst frem en økende interesse for å se på sammenhengen mellom vold mot dyr og vold i nære relasjoner. Jeg ønsket med denne oppgaven å studere hvordan sammenhenger mellom vold mot barn og vold mot dyr blir forstått på noen relevante fagfelt, og gjøre synlig hvilke utfordringer som melder seg når disse fenomenene sees i sammenheng.

Det empiriske grunnlaget for min analyse var syv internasjonale studier som hadde tatt for seg hvordan sosialarbeidere så på sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr. For å besvare forskningsspørsmålet gjennomførte jeg en litteraturstudie. I min analyse av materialet brukte jeg perspektivet symbolsk interaksjonisme. Dette perspektivet bidro til å forstå hvordan individer, både voldsutøveren og offeret, beskrev og opplevde destruktiv atferd.

Funnene fra denne studien viser at sosialarbeidere har noe kunnskap om sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot barn, men bruker det i liten grad i sitt arbeid i barnevernet. Studiene viser at alle familiene tenkte på sine kjæledyr som medlemmer av familien, og det vil derfor være viktig å inkludere dyrene i vurderinger og i behandling av familier som er i kontakt med barnevernet.

De ulike studiene trakk frem tverretattlig samarbeid mellom politi, veterinærer, mattilsyn og barnevern som viktig for å oppdage og stanse volden, både mot mennesker og dyr. Selv om det er ulike utfordringer knyttet til et slikt samarbeid, vil det kunne bidra til en kunnskapsformidling og utvidet forståelse for komplekse fenomener på tvers av profesjoner.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning med problemstilling	8
1.1 Betegnelser jeg bruker i oppgaven	10
2.0 Utdyping av forskningsspørsmål.....	11
2.1 Min rolle, bakgrunn og begrunnelse for oppgaven	11
2.2 Omfanget av dyremishandling og vold i nære relasjoner.....	12
3.0 Teoretisk perspektiv- symbolsk interaksjonisme	14
3.1 Symbolsk interaksjonisme.....	14
Symboler	15
Antroposentrisk hegemoni	16
Andre former for interaksjon enn språk	18
Gregory Bateson's teori om kommunikasjon mellom dyr, og mellom dyr og mennesker ..	18
4.0 Forskningsmetode- litteraturstudie.....	19
4.1 Bakgrunn for valg av litteraturstudie som metode	20
4.2 Litteraturstudie	20
4.3 Fremgangsmåte	22
4.4 Utvelgelse av studier	23
4.5 Metodiske svakheter og refleksjoner rundt valg av metode.....	23
Kulturforskjeller - kan utenlandsk forskning brukes i en norsk kontekst?	25
5.0 Diskusjon av fenomener som er sentrale i oppgaven.....	25
5.1 Vold- en sosial konstruksjon	25
Et voldsbegrep i endring	26
Vold mot barn som begrep i en historisk kontekst.....	27
5.2 Ulike syn på dyr – kulturelt og historisk	29
Ulik kategorisering av dyr.....	31
Dyrene får sin betydning gjennom sin interaksjon med mennesker	31
Fra kategorien dyr til kategorien kjæledyr	32
Betegnelsen kjæledyr- et ladet begrep.....	33
6.0 Analyse av de utvalgte studiene	33
Analyse av dokumenter	34

Ulike sammenhenger mellom dyremishandling og vold mot mennesker	34
6.1 Presentasjon av de enkelte studiene	37
Tabell nr. 1. Presentasjon av de enkelte studiene.....	39
Hvordan kjæledyr blir ivaretatt, og hvordan kan kjæledyrene brukes i behandling av familier med voldstematikk.....	39
En studie hvor sammenhenger mellom vold mot dyr og vold mot mennesker undersøkes ved hjelp av kryssrapportering	40
Hvordan blir dyremishandling håndtert i barnevernet?.....	41
Barnevernets kunnskap om dyremishandling og forekomsten av kryssrapportering	42
En deskriptiv nasjonal studie om hva sosialarbeidere kan, og hvordan de bruker kunnskap om dyr-menneske relasjonen	42
En kvantitativ studie om hvor ofte sosialarbeidere søker informasjon om dyremishandling i sitt arbeid i barnevernet	43
Dyrehold i familier som er i kontakt med barnevernet	44
6.2 Forståelsesrammer – hvilket perspektiv brukes for å forstå vold og mishandling i de utvalgte studiene.....	45
Den individualistisk psykologisk modellen som forklaring på vold	45
Feministisk teori som perspektiv for å forklare vold	47
6.3 Voldshandlingers hensikt, intensjon og motiv for å forstå fenomenet.....	50
Ulike motiv for bruk av vold.....	50
Substitutt for mennesker? Kjæledyrets ulike roller	51
Kjæledyr som offer.....	51
Kjæledyr som symbolsk fiende	52
Kjæledyret som forelder.....	52
6.4 Ulike antakelser om at dyremishandling er til skade for mennesker	52
Meningen med mishandling er avhengig av sosial kontekst.....	53
Å utforske mening når barn mishandler dyr.....	53
7.0 Kryss-rapportering; tverretattlig samarbeid	55
Definisjonsmakten i sosialt arbeid påvirker hvordan handlinger forstås	56

8.0 Avsluttende diskusjon	57
Hvordan blir sammenhenger forstått?	57
Hvordan vi tenker om og behandler dyr.....	58
Konstruksjonen av narrativer i destruktive handlinger	59
Meningen i handlingen.....	59
Kjæledyrenes betydning og ulike roller	60
Kjæledyrene i sosialt arbeid	61
Utfordringer ved å definere komplekse fenomener.....	61
Dyremishandling og fokuset på fysisk skade.....	62
Akseptabel og ikke akseptabel mishandling	63
Ladete begrep i definisjoner	64
Har mennesker antroposentriske vrangforestillinger?.....	65
8.1 Utfordringer og fordeler med å se fenomenene i sammenheng?.....	65
Utfordringer ved et tverretattlig samarbeid	65
Taushetsplikt	66
Hvorfor samarbeides det ikke?.....	66
Fordeler ved et tverretattlig samarbeid.....	67

Tabeller og figurer;

Tabell nr. 1. Presentasjon av de enkelte studiene	36
---	----

1.0 Innledning med problemstilling

Det er stor politisk enighet i Norge om at vold i nære relasjoner er et område som krever ytterligere innsats. I regjeringens handlingsplan (2014-2017) legges det til grunn en «forståelse av vold i nære relasjoner som kaller på en bredspektret innsats». Det er beskrevet at slik vold har et betydelig omfang, og at dette er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem. I Stortingsmelding 15 (2012-2013) fremheves det at vold i nære relasjoner ikke er et ensartet fenomen. Den kan ha ulike former, være uttrykk for ulike maktkonstellasjoner og undertrykkingsmekanismer, og kan finne sted i ulike nære relasjoner. I masterprosjektet har jeg vært opptatt av sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr.

«Sammenhengen mellom vold mot mennesker og vold mot dyr blir sett på som stadig viktigere av voldsforskere verden over». Dette skriver Siri Martinsen, leder for NOAH og dyrerettighetsforkjemper, i en kronikk i Morgenbladet (Martinsen, 2014). Det argumenteres i ulike fagmiljøer for at dyremishandling begått av barn kan være et tegn på at barnet har voldelige tendenser, som også kan manifestere seg i vold mot mennesker. «Committing violence against animals in childhood may likely signify a troubled child and/or a dysfunctional family» (Flynn, 2000, s. 87). De siste 25 årene har det vokst frem en økende interesse for å se på sammenhengen mellom vold mot dyr og vold i nære relasjoner (Ascione, 1996, 1998, 2007; Qulinsk, 1999; DeViney, Dickert & Lockwood, 1983; Robin & ten Bensel, 1984; Hutton 1983; Faver & Strand, 2003; Arkow 2007, 2012, 2014). Fagfolk i England, Canada og USA er særlig opptatt av denne sammenhengen, og det er her de fleste studiene om dette er utført.

I 2000 fattet den amerikanske kongressen et vedtak som oppfordret offentlige etater til å gi støtte til forskning på sammenhengen mellom vold mot mennesker og vold mot dyr. Samtidig ble sosialarbeidere oppfordret til å fokusere spesielt på individer som mishandler dyr for eventuelt å kunne stoppe vold mot mennesker (Faver & Strand, 2003). Det legges vekt på at voldsutsatte mennesker og dyr kan få bedre hjelp ved at etater som barnevern, politi, veterinærer og krisesentre jobber sammen. Dette kan bidra til å forebygge og oppdage vold (Zilney & Zilney, 2005; Curtiss, Zilney & Hornung, 2010).

Det er konsensus blant forskere i dyremishandlingsfeltet om at mishandling av dyr kan være en indikasjon på økt risiko for mishandling av mennesker (Arkow, 1996; Ascione, 1999). Flere studier viser at dyremishandling ofte er et tegn på at det også utøves annen vold i hjemmet (DeViney, Dickert & Lockwood, 1983; Faver & Strand, 2003). Det blir argumentert for at voldsutøvelse ofte starter med vold mot dyr. Ascione (1999) argumenterer med at selv om dyremishandling ikke forårsaker vold mot mennesker, kan det gjøre slik vold mer sannsynlig, ettersom dyremishandling kan desensitivisere gjerningsmannen. Dette kan bety at det å være vitne til, være utsatt for, eller utføre voldelige handlinger kan føre til en reduksjon i negative følelser til vold generelt (Ascione 1999).

Det er en økende forståelse på dette forskningsfeltet for at vold mellom nære, slik som barnemishandling og dyremishandling, ofte skjer i samme husholdning. Selv om det foreligger forskning og behandlingserfaringer som viser at også kvinner begår vold, synes kjønnsretningen å være relativt klar både i de internasjonale forekomstundersøkelsene og i annen registrert forekomst knyttet til hjelpe-, behandlings- og rettsapparatet (Kogan, McConnell, Schoenfield-Tacher & Jansen-Lock, 2004; NOU 2003:31, 2003).

I Norge har det vært arrangert to rundebordskonferanser (2018 og 2019) på NMBU veterinærhøyskolen om sammenhengen mellom vold mot mennesker og vold mot dyr. Konferansene er en del av et pågående samarbeidsprosjekt mellom NMBU veterinærhøyskolen, Krisesentersekretariatet og Dyrebeskyttelsen Norge (prosjektet «Se sammenhengen»). Formålet er å få fokus på dette også i Norge, og blant annet tilrettelegge for styrket tverrfaglig/tverretatlig samarbeid mellom barnevernet, helsevesenet, politiet, Mattilsynet (som forvalter av dyrevelferdsloven i Norge) og privatpraktiserende veterinærer. Hvis det skal etableres et tverrfaglig samarbeid, vil dette kunne kreve justeringer i dagens lovverk knyttet til profesjoners taushetsplikt. Det er derfor viktig at dette bygger på et solid empirisk fundament.

I denne oppgaven vil jeg studere hvordan sammenhenger mellom vold mot barn og vold mot dyr blir forstått på noen relevante fagfelt. Jeg vil synliggjøre hvilke utfordringer som melder seg når disse fenomenene sees i sammenheng. Det empiriske grunnlaget for min analyse er syv studier som har tatt for seg hvordan sosialarbeidere ser på sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr. For å besvare forskningsspørsmålet har jeg gjennomført en litteraturstudie. Forskningsspørsmålet er formulert på en åpen måte for å romme studier med ulikt forskningsdesign og for å dekke et stort forskningsfelt. Jeg analyserer fenomenene ved

hjelp av symbolsk interaksjonisme. Dette perspektivet kan bidra til å forstå hvordan individer, både voldsutøveren og offeret, beskriver og opplever destruktiv atferd, i tillegg til deres rolle i denne konteksten.

1.1 Betegnelser jeg bruker i oppgaven

Studier og artikler jeg refererer til skiller ikke mellom fysisk vold mot dyr og andre former for dyremishandling. Alle typer mishandling er betegnet som «animal abuse». Jeg kommer derfor til å bruke betegnelsen «dyremishandling» og «vold mot dyr» synonymt i denne oppgaven.

Betegnelsen kjæledyr er brukt bevisst om de dyrene som lever sammen med og i familier. «Familiedyr» hadde vært en mer korrekt betegnelse, da dette beskriver at dyret er et medlem av familien. Jeg har valgt å bruke kjæledyr, fordi dette understreker dyrets underordnede posisjon i familien.

Betegnelsen «child abuse» omfatter alle former for mishandling av barn i de ulike studiene og artiklene. Jeg benytter meg av betegnelse «barnemishandling» og «vold mot barn». I studiene blir «family violence» brukt. Begrepet nære relasjoner som det kan oversettes med, kan forstås på ulike måter. Det som utpeker seg er relasjon mellom personer som står følelsesmessig nær hverandre. Politiet beskriver vold i nære relasjoner som all fysisk og psykisk vold og trusler mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og den omfatter også barn som er vitne til volden (Lillevik, Salamonsen & Nordhaug, 2019). Jeg har valgt kun å inkludere relasjonen mellom nære mennesker i termen vold i nære relasjoner. Det hadde kanskje vært mer korrekt å benytte seg av begrepsbruken «menns vold mot kvinner og barn i nære relasjoner» som benyttes i NOU 2003:31 «Retten til et liv uten vold» (2003, s. 37). Her kommer det tydelig frem at det i hovedsak er menn som utøver volden, og at den rammer kvinner og barn. At det er i par-relasjonen og dermed i familien volden finnes, synliggjøres også. For enkelhetsskyld er vold i nære relasjoner den betegnelsen jeg har valgt å bruke. Jeg bruker også betegnelsen sosialarbeider om alle de yrkesgruppene som arbeider med familier og barn som det refereres til i studiene.

2.0 Utdyping av forskningsspørsmål

Det overordnede forskningsspørsmålet i denne oppgaven er hvordan vold mot dyr og vold mot mennesker forstås og har blitt forstått i de utvalgte studiene. Sentrale spørsmål jeg ønsker å drøfte er;

- Hvilke utfordringer melder seg når disse fenomenene sees i sammenheng?
- Hvordan opplever og beskriver individer, både ofre for og utøvere av vold, destruktiv atferd mot dyr?

Et mål for oppgaven er å bidra til å klargjøre på hvilket grunnlag det kan snakkes om sammenhenger mellom vold mot dyr og vold mot mennesker, og da særlig i konteksten barnevern. Jeg håper også å kunne bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget på dette området, og på den måten øke kompetansen om et viktig tema for veterinærer, politi, mattilsyn og barnevern. Bakgrunn for valg av metode vil bli gjort rede for i oppgavens metodedel.

2.1 Min rolle, bakgrunn og begrunnelse for oppgaven

Jeg har jobbet i barneverntjenesten i 12 år, og har møtt mange familier hvor blant annet vold har vært en del av bekymringsgrunnlaget. Før jeg ble barnevernspedagog tok jeg dyrepleierutdanning og jobbet flere år som dyrepleier ved Norges veterinærhøgskole. I barnevernet ble jeg tidlig fortalt at mitt arbeid med dyr ikke hadde relevans for mine arbeidsoppgaver i barnevernet. Sosialt arbeid handler kun om mennesker. Jeg opplevde at dyr og mennesker ble delt i to helt separate kategorier. At dyr representerer en verdi i livene til mange mennesker, har sosialt arbeid til nå ikke sett på som relevant. Det inkluderes derfor ikke en vurdering av dyr i deres arbeid med familier som har ulike utfordringer.

Sosialarbeidere har på mange måter avist hvor viktig dyr er for mange av menneskene de arbeider med. Dette er til en viss grad i strid med at sosialt arbeid handler om en forståelse for menneskets liv i sin helhet.

Jeg har til tross for dette hatt et ekstra blikk for kjæledyrene vi som barnevern møter i de familiene vi er i kontakt med. I familier hvor vold har vært et særlig tema, har jeg undret meg over om kjæledyrene har vært en del av denne volden, og hvordan de involverte i så fall blir påvirket av volden.

Som nevnt innledningsvis kan mishandling av dyr være en markør for annen vold.

Sosialarbeidere må derfor være klar over muligheten for at mishandling av dyr i en familie kan være en indikator på barnemishandling, og også en indikator på familievold (Bell, 2001). For sosialarbeidere kan dette bety at ved å stille spørsmål, til både barn og foreldre, om de har kjæledyr, og hvordan de tar hånd om dem, kan det gi kunnskap om andre forhold i familien. Rapportering om familier som har hatt mange dyr over kort varighet, og en høy «turnover» av kjæledyr, kan indikere en kaotisk husholdning hvor sikkerheten og omsorgen til barna kanskje heller ikke ivaretas (Boat, 1995). Da alle de utvalgte studiene jeg har analysert har trukket frem kryss-rapportering mellom dyrevernorganisasjoner, veterinærmyndigheter, veterinærer, politi og barnevern, har jeg valgt å vie et eget underkapittel til dette i oppgaven.

2.2 Omfanget av dyremishandling og vold i nære relasjoner

Omfanget av vold i nære relasjoner er vanskelig å fastslå. Definisjonen og forståelsen av vold i nære relasjoner endrer seg over tid og mørketallene er store (Stortingsmelding 15 (2012-2013)). Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at det i 2018 var 3 492 anmeldelser av mishandling i nære relasjoner. Omfangsundersøkelser gjennomført i Norge de siste årene anslår at mellom 75 000 og 150 000 personer årlig utsettes for vold i nære relasjoner. Dette rammer kvinner i større grad enn menn. Det antas at kun 25% av volden kvinner utsettes for av nærstående anmeldes (Fylkesmannen.no, 2018; NKVTS, 2013; SSB, 2018).

Tilsvarende viser en tverrsnittsundersøkelse av 9 240 norsk ungdommer i alderen 12 til 16 år at 19 % av utvalget hadde opplevd fysisk vold minst en gang i oppveksten. Av disse fortalte fire prosent om alvorlig fysisk vold, mens 15 % av ungdommene hadde opplevd mindre alvorlig fysisk vold. I den samme undersøkelsen rapporterte fire prosent at de hadde sett en voksen hjemme skade familiens kjæledyr. Av disse rapporterte mellom halvparten og to tredjedeler at de også selv hadde blitt utsatt for henholdsvis fysisk vold og/eller psykisk vold. Undersøkelsen viste også en tydelig sammenheng mellom å ha sett en voksen hjemme skade kjæledyr og vold mellom foreldrene (Hafstad & Augusti, 2019).

Å være utsatt for fysisk eller psykisk vold for et barn, fra foreldre eller er vitne til vold mellom foreldre, vet vi i dag er svært skadelig. Dette fordi volden de blir utsatt for, skjer i det som skulle vært trygge omgivelser. En trygg tilknytning til omsorgsgivere er av fundamental betydning for gode oppvekstvilkår (Bufdir, 2016).

Statistisk sentralbyrå (SSB) fører ikke statistikk over hvor mange familier som har kjæledyr i Norge, men i en undersøkelse utført av Opinion i 2001 er det oppgitt at det finnes henholdsvis 535 000 katter og 414 000 hunder i Norge. Av de husstandene som oppgir at de har dyr, har 44 % hund og 50 % katt (St.meld. nr. 12, 2002-2003). Et forsiktig anslag er at minst 40 % av norske husstander derfor har et kjæledyr. Det betyr at det potensielt er mange familier med voldsproblematikk, som også har kjæledyr.

De fleste saker Mattilsynet får bekymringsmelding om, omhandler kjæledyr. I 2018 fant Mattilsynet avvik i 1 058 saker. I 22,9 % av disse ble det fattet et såkalt hastevedtak hvor tiltak igangsettes umiddelbart. 26 saker ble politianmeldt. De fleste saker som anmeldes, henlegges av ulike årsaker (Mattilsynet.no og Dyrevernalliansen.no). I en undersøkelse av registrert dyremishandling i Oslo-området fremgår det at den anmeldte dyremishandlingen sannsynligvis bare er toppen av isfjellet. Helene Striwing har forsket på dyremishandling og dyrevern i Sverige, og mener det foregår langt mer dyremishandling enn de saker som blir anmeldt (Striwing, 1998).

Federal Bureau Of Investigation (FBI) har siden 2016 registrert dyremishandling på samme måte som andre lovbrudd de registrerer. Før 2016 ble dyremishandling regnet innenfor kategorien «All Other Offenses». Ved å inkludere dette som egen kategori håper FBI og andre statlige rettsinstitusjoner at resultatene kan være med på å avdekke et mer komplekst bilde. “Some studies say that cruelty to animals is a precursor to larger crime” fremhever Nelson Ferry, som arbeider i FBI’s Criminal Statistics Management Unit. The National Sheriffs’ Association var en viktig pådriver for at dyremishandling skulle registreres som eget lovbrudd hos FBI. Denne organisasjonen har over flere år referert til studier som viser en sammenheng mellom dyremishandling og andre typer kriminalitet. De viser også spesielt til sammenhengen mellom dyremishandling, vold i nære relasjoner og vold mot barn (FBI, 2016). “If somebody is harming an animal, there is a good chance they also are hurting a human,” hevder John Thompson, deputy executive director of the National Sheriffs’ Association. “If we see patterns of animal abuse, the odds are that something else is going on” (FBI, 2016).

3.0 Teoretisk perspektiv- symbolsk interaksjonisme

Jeg har valgt å bruke symbolsk interaksjonisme som teoretisk perspektiv for å forstå fenomenene dyremishandling og vold. Dette er sentrale fenomener i de utvalgte studiene. Det symbolske interaksjonistiske perspektivet kan bidra til å forstå hvordan individer, både voldsutøveren og offeret, definerer og opplever denne destruktive atferden.

3.1 Symbolsk interaksjonisme

Betegnelsen symbolsk interaksjonisme ble første gang brukt i en artikkel av Herbert Blumer (1973), men ble utarbeidet som perspektiv av Blumers lærer, George Herbert Mead. Mead hadde fokus på å forklare samhandling og formidling i det sosiale liv, med vekt på den forståelsen eller meningen deltakerne har (Levin & Trost, 2005). Mead mente vi skaper og reproducerer mening i ulike sosiale interaksjoner. Mening dannes således i forhandlinger, den oppstår i interaksjonsprosesser mellom mennesker. Thomas-teoremet «What man defines as real, is real in its consequences» betyr ifølge Levin og Trost (2005) at «hva et menneske oppfatter, ikke bare er dets virkelighet, men at det også blir bestemmende for personens atferd.» (s.12). Denne læresetningen forteller oss at mennesket er sosialt, og er i kontinuerlig samhandling med omgivelsene. Vi oppfatter og tolker omgivelsene, handlingene, utsagn osv. i situasjonen, i øyeblikket. En hendelse kan oppfattes på én måte i ett øyeblikk, og på en helt annen måte i et annet, det kommer an på perspektivet en har. Hvordan hver enkelt av oss definerer situasjonen, blir bestemmende for hvordan vi handler eller tenker. Dette er en pågående prosess, vi omdefinerer situasjonen kontinuerlig. På bakgrunn av dette får vi muligheten til å se situasjonen annerledes og dermed også endre atferd. En annen fortolkning av samme situasjon kan komme ved at noen stiller spørsmål eller kommenterer hendelser som setter dette i et annet lys, eller nye hendelser spiller inn slik at de endrer tolkningen av den tidligere hendelsen (Levin og Trost, 2005).

Symbolsk interaksjonisme kan også beskrives som et analyseverktøy, eller et perspektiv som er rettet mot å forstå den sosiale virkeligheten (Levin og Trost, 2005). Det er ikke årsakssammenhenger som skal forklares eller studeres, det er hvordan menneskers handlinger er preget av de fellesforestillingerne de deler med andre. Fokus i symbolsk interaksjonisme er

å sette seg inn i den andres forestillingsverden. Ifølge Blumer (1969) bygger symbolsk interaksjonisme på tre grunnleggende premisser. For det første handler mennesker ut ifra hva slags mening handlingen har for dem. Dette favner både fysiske objekter, andre menneskers atferd, dagligdagse situasjoner med videre. Det andre premisset er at meningen skapes og omskapes i interaksjonen. Våre handlinger er styrt av hvordan vi definerer situasjonen. Vi handler ut ifra meningen hendelsen har for oss. Dette innebærer at for å forstå en annen, må vi forstå livsverdenen til denne personen, og personens tolkning av hendelsen (Levin og Trost, 2005). Hendelsene i seg selv er ikke av direkte betydning. Det avgjørende er ikke hva som konkret skjer, men hvordan vi tolker det som skjer. Blumers tredje premiss er at våre meninger konstrueres og endres gjennom en prosess av fortolkning. Samhandling er ikke noe som er mellom mennesker, men mellom vår tolkning av relasjonene. Hvordan vi forstår en situasjon, hvordan vi agerer, må sees i sammenheng med påvirkningen omgivelsen har på oss. Våre meninger oppstår gjennom interaksjon med andre (Blumer, 1969).

Symboler

Hvordan vi oppfatter en situasjon og hvordan vi handler, har en sammenheng. Vi interagerer med ulike symboler som har felles mening for dem som deltar i interaksjonen (Levin & Trost, 2005). I en fortolkning av andres atferd, tolker vi de ulike symbolene. Det er dette som gjør at vi forstår noe på en bestemt måte, og kan kommunisere tanker, følelser, forestillinger og erfaringer. Symboler kan være hendelser, ting, utsagn osv. Når det er en viss enighet om hva en ting betyr, har det blitt til et symbol. Språket, som er et system av symboler, bringer inn muligheten til å forhandle mening, til å tildele navn, til å delta i diskurser og til å bygge kunnskap (Levin & Trost, 2005). Derav betegnelsen symbolsk interaksjonisme. Interaksjonen foregår ikke mellom deltakere, men mellom deltakernes tolkninger av den andre deltakeren og dennes handlinger (Levin og Trost, 2015 s. 15). Mennesket er grunnleggende sosialt, og interagerer med sine omgivelser i en kontinuerlig prosess. At vi interagerer med våre egne tolkninger av situasjonen fører til at samhandling med en annen person ikke bare kan reduseres til én relasjon, men to relasjoner. Hver av partene interagerer med sin egen oppfatning og tolkning av situasjonen (Levin & Trost, 2005). Aktører og hendelser må derfor tolkes i lys av de sammenhenger de inngår i. Å se hendelser i kontekst, er i symbolsk interaksjonisme viktig for å forstå mening. For en sosial konstruktivist er utgangspunktet at fenomener eksisterer fordi det finnes erkjennende subjekter (Svare, 1996). Dette bygger på filosofen Emanuel Kants erkjennelsesteori: «Hva tingen måtte være i seg selv, vet jeg ikke, og jeg trenger heller ikke vite det. En ting kan aldri fremstå for meg på noen annen måte enn slik

den kommer til syne i sinnet» (I Svare, 1996, s. 250). Kant mente at vi kan gripe verden på mange ulike måter. En kan ha ulikt perspektiv på ett og samme objekt eller fenomen.

Symbolsk interaksjonisme er spesielt egnet for å forklare sosiale relasjoner og andre fenomener gjennom konteksten de inngår i (Levin & Trost, 2005). Perspektivet tilbyr utforskning av mening i handlinger, som for eksempel dyremishandling og vold i nære relasjoner. Meningen og konteksten handlingen inngår i, kan ikke sees separat og all mening er et produkt av sosial interaksjon, heller enn iboende kvaliteter i objekt selv. Selv om dyr ikke selv tolker symboler, leser de menneskers adferd. Ikke minst vil de i kontakt med mennesker få en kulturell identitet, ettersom mennesket prøver å forstå dem, bruke dem og kommunisere med dem (Levin & Trost, 2005). Betydningen kjæledyrene blir tillagt i samfunnet vårt, er sosialt konstruert. At dyr er sosialt konstruert, betyr at menneskers oppfatning om, forståelse av og handlinger overfor dem, ikke springer direkte ut fra dyrs iboende egenskaper, men hvordan kulturen forstår dem. Å være et dyr i det moderne samfunnet, handler mindre om biologi og mer om menneskets kultur og bevissthet (Arluke & Sanders, 1996). Livine (2015) hevder i sin artikkel «Sociology and Anthrozoology: Symbolic Interactionist Contributions» at de som søker objektivitet i sin forskning med fordel kan huske på at dyr ikke blir oppfattet og forstått likt av alle mennesker og grupper. Standardiserte perspektiver rammer bare inn de dominante måter en tenker om dyr på. De er ofte ikke tilstrekkelige for å fremme kunnskap. Hun hevder videre at en bedre forståelse for hva kjæledyrene betyr for sine eiere, kan føre til bedre definisjoner (Livine, 2015).

Antroposentrisk hegemoni

Sosiologi har en lang historie med antroposentrisme, med de konsekvenser at dyr er utelatt. Ved utviklingen av sosiologi som fagdisiplin, ble det særlig lagt vekt på å skille menneskets adferd fra dyrene (Irvine, 2015). Dyrs adferd ble sett på som instinktivt, og dermed avvist til fordel for menneskets adferd, som ble påvirket av kultur og samfunn. Mead opprettholdt at selv om dyr kan kommunisere, kan de ikke gjøre dette symbolsk. I tillegg trenger en ikke å tolke dyrs adferd da den er basert på instinkt. «Animals thus had no mind, no thought, and hence there is no meaning (in their behavior) in the significant or self-conscious sense» (Strauss, 1964, s. 168). Mead mente at dyr var uten tanke (mindless), siden det å tenke var avhengig av deltakerens evne til å uttrykke seg med ord. Konsekvensen av dette var at dyr ikke hadde et *selv*, siden de ikke var i stand til å delta i en prosess der deltakerne definerer situasjonen og tar den andres rolle. (Irvine, 2015).

I 1979 ble det publisert en artikkel av Clifton Bryant, hvor han fremhevet at dyr spiller så mange roller i samfunnet, at det er vanskelig å tenke seg en hverdag uten dem. Han oppfordret sosiologer til å inkludere dyr i sin disiplin, for fullt å kunne forstå menneskets sosiale adferd med alle dens nyanser. I artikkelen «The social meaning of Pets» (2008), argumenterer Veevers for at vi kan dele inn rollen dyr spiller i menneskets liv i tre ulike funksjoner. Én prosjektorfunksjon, som involverer dyr som en symbolsk forlengelse av en selv. Én sosial funksjon, som fasiliterer interaksjon mellom mennesker, og én substitutfunksjon, som kan være et supplement for menneske til menneske interaksjon eller som en substitutt for det. Veevers mener at en person med et kjæledyr avgir et symbolsk «statement» om sin personlighet og selvbylde. Om dette er intensjonelt eller ikke, at kjæledyret er der og hvordan det blir behandlet, blir faktorer som spiller inn på en vurdering av det sosiale selvet.

For forskere, hevder Arluke (2010), vil dyr kunne være et vindu inn til å kunne forstå oss selv. De avslører vår essensielle forståelse av sosial orden, hvordan vi tenker idealet burde være eller ikke være, samtidig som vi avslører våre forhåpninger, redsler og hat til våre medmennesker og moderne liv.

I denne oppgaven mener jeg det gir mening å forstå menneske-dyr samhandling i et symbolsk interaksjonistisk perspektiv, der dyr er aktive deltakere. Tanke og *selv* er ikke bare basert på evnen til å kommunisere med et lingvistisk språk, men at vi kan ha et felleskap med intersubjektive utvekslinger basert på en annen semantikk. Med det mener jeg at dyr og mennesker leser hverandre. Med fantasien kan en sette seg i dyrets sted, for så å trekke på egne erfaringer og kunnskap om hverdagshandlinger. Det kan bygges en bred forståelse av hvordan dyr «tenker» i samhandling med mennesker (Sanders, 2012). Vår idé om hvordan dyr tenker, blir sann i sin konsekvens, fordi vi agerer utfra det vi har ilagt dyrets tanke. Dette i henhold til Thomas-teoremet. Sanders (2012) mener at ved å være analytisk oppmerksom på menneskers samhandling med dyr, gis det en mulighet til å ekspandere den sosiologiske tenkemåten om at sinnet er en språkavhengig internalisert samtale. I stedet kan sinnet bli betraktet som et intersubjektivt resultat, et resultat av en samhandling mellom fortrolige.

Andre former for interaksjon enn språk

I artikkelen «Symbolic meaning of Animals and the developing self» av Myers (2002), trekkes det frem at mange filosofer har gått ut fra at det er språket som skiller oss fra dyrene. I et interaksjonistisk perspektiv, derimot, vil nettopp språket være verdifullt i denne relasjonen, fordi vi som brukere av et språk kan forstå at andres atferd og opplevelser kan ha mening. Fordi dyr ikke bruker vårt språk, blir meningen av deres atferd opp til oss å tolke. Denne egenskapen, å forstå mening, kommer av at språket gjør oss i stand til å tenke abstrakt og å kunne sammenligne, ved å tilby et system av mening som er uavhengig av sine referenter (de Saussure, 1959).

Språket gir mulighet for interaksjoner mellom mennesker og dyr, og å konstruere, og å dele en felles definert virkelighet (Sanders, 1999). Fordi dyr mangler evnen til å bruke et lingvistisk språk, blir de gjerne ekskludert som sosiale aktører. Sanders (1999) hevder imidlertid at ved å observere dyreeiere kan han argumentere for at dyr og eier har funnet andre former for interaksjon. Han fremmer videre at dyreeiere ikke bare vil innrømme at de snakker med dyrene sine, de vil også hevde at dyrene forstår hva de sier. Dyreeiere ser interaksjonen mellom arter som virkelig og mulig (Sanders, 1999). Det at dyreeiere ser kommunikasjonen som mulig, gjør at det i sin konsekvens blir mulig for dem. En form for slik sosial utveksling kan for eksempel være at hunden viser ved kroppsspråk eller lyder at den må ut. Eier forstår og slipper hunden ut. Begge parter spiller likeverdige roller i utvekslingen, og er i stand til å forutse og anerkjenne den andres behov og interesse.

Gregory Bateson's teori om kommunikasjon mellom dyr, og mellom dyr og mennesker

En hund kommer løpende mot deg og biter deg i buksebenet, samtidig logrer han ivrig med halen. Du lar hunden gjøre det, fordi du vet han leker. Logringen med halen er en beskjed som handler om den andres beskjed om bitingen i buksebenet. Dette er kommunikasjon mellom arter, av to simultane nivåer av abstraksjon. Gregory Bateson fant ut, tidlig på 1950-tallet, at dyr og mennesker kommuniserer på to eller flere nivåer samtidig. Han kalte det metakommunikasjon. Dette er en kommunikasjon som forteller mottakeren hvordan han skal tolke hva som blir mottatt. En metabeskjed er en kontekstmarkør. En beskjed som klassifiserer en hendelse/ et tiltak eller en annen beskjed.

Not only is playing a form of communication, it is a paradoxical form of communication. The playful nip denotes the bite, but it does not denote what would be denoted by the bite. «This is play?" These actions in which we now engage do not denote what those actions for which they stand would denote. (Bateson, 1955, s. 180)

Dette er et innviklet og sammensatt uttrykk, men dyr som leker, klarer denne komplekse relasjonelle samhandlingen hele tiden. I utviklingen av kommunikasjon, kom organismer til et stadium hvor de var i stand til å gjenkjenne signaler som signaler man kunne tro på, eller ikke tro på, som kunne være falske, som kunne rettes opp, utforskes osv. (Bateson, 1955). Det var ved å observere lek mellom dyr i en dyrehage i San Francisco at Bateson gjenkjente metamønstre av interaksjon blant levende vesener. Dermed forsto han hvordan kommunikasjonen er en slags struktur i livet (Nachmanovitch, 2009). Om dyr er i stand til å inngå i disse komplekse samhandlingene seg imellom, skulle det være mulig å tenke seg at dette også kan inkludere menneske-dyr samhandling.

Ved å velge litteraturstudie som metode, og symbolsk interaksjonisme som teoretisk perspektiv, bruker jeg perspektivet til å lese samhandling mellom dyr og mennesker, og mennesker imellom, som blir beskrevet i de utvalgte studiene jeg har tatt for meg. Jeg vil bringe inn det symbolsk interaksjonistiske perspektivet i den avsluttende diskusjonen i oppgaven.

4.0 Forskningsmetode- litteraturstudie

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for litteraturstudium som metode, med utgangspunkt i en systematisk litteraturoversikt. Kriteriene som dannet grunnlaget for utvelgelse av studiene, og fremgangsmåten i søkeprosessen vil også redegjøres for. Avslutningsvis diskuteres hva som videre ble gjort for å sikre kvaliteten på utvalget av studier, og refleksjoner rundt det å benytte et allerede produsert materiale. En systematisk oversikt og en mer detaljert beskrivelse av hver enkelt studie følger i neste kapittel.

4.1 Bakgrunn for valg av litteraturstudie som metode

En litteraturstudie innebærer å beskrive sentrale perspektiv, teorier, empiriske funn og konklusjoner på ett område (Befring, 2016). Jeg har valgt dette som metode for å få en best mulig oversikt over faglige perspektiver som preger undersøkelsene av sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr, og hvordan fenomener som opptrer i disse undersøkelsene forstås.

Ved forskning på et felt, er det alltid et dilemma hvor omfattende faglitteratur som skal legges til grunn. Aveyard (2010) hevder at én studie på et emne aldri er nok, spesielt om en ønsker å påvirke praksis. Flere studier må sees i sammenheng for å forstå det større bildet. En litteraturstudie kan være et godt verktøy, fordi den gir et sammendrag av forskning på et spesielt emne.

Da jeg begynte å lese relevant litteratur på fagfeltet, ble det klart for meg at det ikke var gjort studier som spesielt belyste sammenhenger mellom vold mot dyr og vold mot barn i Norge. Jeg ønsket å se nærmere på dette. Teorier om sammenhenger er i ferd med å etablere seg, ikke bare i Norge, men i mange europeiske land, samt i USA. Det jobbes nå i Norge for at det implementeres tverrfaglige retningslinjer, slik at barnevern, veterinærer, politi og Mattilsynet er klar over sammenhengene og jobber med dette i voldsfeltet. Jeg ser det derfor som svært viktig å få belyst hvilken mening det legges i begrepene som brukes, slik at kompleksiteten av slike fenomener som dyremishandling og vold mellom nære mennesker blir synliggjort. Det er viktig at et tverrfaglig samarbeid har et felles grunnlag og en felles forståelse, når det snakkes om sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr.

4.2 Litteraturstudie

Et metodisk design bør velges med bakgrunn i hva som er best egnet for oppgavens forskningsspørsmål (Befring, 2007). «A literature review is a method of collecting information to answer research questions or find out what is known about a particular topic» (Fink, 2010, s. 162). Dette innebærer å skape en systematisk oversikt hvor en forsøker å identifisere, vurdere, velge ut og organisere all forskning av høy kvalitet relevant for et bestemt spørsmål. Slik legges også et grunnlag for å synliggjøre hva som kan gjøres i fremtidig forskning. Dette er bare mulig ved at relevant informasjon blir sett i kontekst med annen relevant informasjon. Aveyard (2010) skriver i sin bok «Doing a litteratur review in

health and social care», at det kan sees på som et puslespill hvor hver brikke av puslespillet er en del av litteraturen, og at en litteraturstudie er som et komplett lagt puslespill.

En litteraturstudie kan gjøres på mange ulike måter og med ulike tilnærminger. En systematisk litteraturstudie er en omfattende metode, som krever at strenge krav følges. En systematisk litteraturstudie kan bli svært krevende i et masterprosjekt, men Avayard (2014) understreker at masterstudenter kan utføre en litteraturstudie med en systematisk *tilnærming* (s. 2-3). Med systematisk tilnærming menes at reglene for systematiske litteraturstudier skal følges i den grad det er mulig. Det skal, ved valg av en slik metode, gjøres systematiske søk. Dette innebærer å ta en rekke valg ut i fra hva som vil kunne gi best svar på en problemstilling eller et forskningsspørsmål. Hvilken type litteratur som skal inkluderes i studien, hvilke søkeord som vil være best egnet, hvilke inklusjons- og eksklusjonskriterier som vil være nødvendige, og hvilke databaser som vil være de mest hensiktsmessige å søke i, vil alle være sentrale spørsmål å ta stilling til i denne prosessen (Avayard, 2014).

Som nevnt er en litteraturstudie et godt verktøy, fordi det gir et sammendrag av forskning og informasjon på ett spesielt emne. Det fremheves også i boken til Aveyard (2010) viktigheten av å bruke flere innfallsvinkler, for å identifisere relevant litteratur. Ved å bruke databaser alene kan en gå glipp av mye viktig litteratur. Samtidig kan det være en risiko forbundet med å bruke ulike innfallsvinkler, da de kan virke tilfeldige, for eksempel ved at en velger ut visse artikler fra bestemte tidsskrifter. Det hevdes likevel i boken at et bredere søk, enn bare databaser, og så lenge det er relevant og organisert, kan være en del av en systematisk litteraturstudie. Et bredere søk kan bestå av at det identifiseres flere artikler i et tidsskrift på bakgrunn av en relevant artikkel. Det kan også være nyttig å se på referanselisten til relevante artikler, for slik å identifisere andre artikler, og ikke minst andre relevante forfattere (Aveyard, 2010). I fagfeltet, som har hatt et særlig blikk på voldssammenhenger, er det noen forfattere som det ofte refereres til, og som det henvises i ulike relevante artikler. Jeg har valgt å søke på disse forfatterne nettopp for å kanskje kunne identifisere flere artikler, som ikke er tilgjengelig på databaser, samt å oppdage pågående studier.

4.3 Fremgangsmåte

Tidlig i mitt masterløp kom jeg over en artikkel av Clifton P. Flynn (2000), som drøftet relevansen for sosialarbeidere av å se volden mot kjæledyr i familier med voldsproblematikk, og hvordan dette kan implementeres i arbeidet i barneverntjenesten. Med min bakgrunn som dyrepleier og barnevernspedagog, ble jeg umiddelbart interessert i å finne ut mer om dette. Det første jeg gjorde var å sjekke referanselisten i Flynns artikkel. Her fant jeg henvisninger til flere interessante studier og artikler. Etter å ha lest ytterligere artikler, tok jeg for meg referanselisten til hver av disse artiklene for slik å få en oversikt over hvilke publikasjoner som var hyppig nevnt. Dette gjorde jeg med alle artikler jeg leste, til de samme referansene gikk igjen, og ingen nye ble nevnt. Jeg var også interessert i om det fantes studier av nyere dato. Jeg søkte derfor bredt innenfor fagfeltet, og med et spesielt fokus på utgivelsesår for studiene. Flere artikler refererte til andre artikler og studier, så det tok noe tid å separere artikler fra studier. Disse publikasjonene dannet kriteriene for min empiri.

Jeg har søkt bredt i ulike databaser. I hovedsak i Oria, Google Scholar og Academic search premier. I tillegg har jeg brukt Sage Journals Premier, Taylor & Francis Social Science and Humanities Library og Oxford University Press Journals. Benyttede søkeord er; animal abuse and human violence, the link, animal abuse and family violence, animal cruelty and human violence og child abuse and animal violence. Jeg har på den måten sikret meg nyere referanser. Det finnes ikke litteratur på norsk, så jeg har utelukkende lest utenlandsk litteratur. Et unntak er et pilotprosjekt gjort i Norge, og en tverrsnittsundersøkelse av barn fra 12-16 år, hvor det blant annet ble stilt spørsmål om barna hadde vært vitne til dyremishandling.

Jeg har trukket ut studier etter søk i databaser og i referanselister til både studier og artikler. Jeg har inkludert alle studiene jeg har funnet som omhandler dette temaet. Dette inkluderer også eldre studier, da disse ofte er referert til som grunnlaget for forskningen om sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr.

Litteraturoversikt som metode, med emnesøk har gjort det enklere å finne spesifikke studier som omhandler dyremishandling, barnemishandling og hvordan barnevernet kan bruke denne sammenhengen i sitt arbeid. Dette ville vært vanskeligere ved valg av en systematisk litteraturoversikt, da det er krav om å ta utgangspunkt i søkeresultatet slik det er etter

utvelgelsesprosessen. Det hadde da vært risiko for at det som viste seg som relevante studier ikke hadde blitt inkludert.

Ved denne fremgangsmåten leste jeg meg gjennom flere hundre artikler og et titalls bøker og studier. Jeg favnet over flere fagfelt; vold, vold mot mennesker, vold mot barn, dyr, vold mot dyr, og ikke minst vold mot dyr og barn.

4.4 Utvalgelse av studier

For å sikre studiens validitet, har det vært viktig å gjøre en tydelig avgrensning. Feltet som omhandler sammenhenger mellom vold mot dyr og vold mot mennesker er omfattende, og det er gjort forskning med ulike metoder og utvalg. Etter hvert som jeg fordypet meg i temaet, ble det klart at veldig mange artikler refererte til de samme studiene. Jeg ønsket som nevnt å fokusere på studier med en eller annen form for relasjon til barnevernet. Omfanget her var begrenset, og etter å ha sortert studier og artikler hver for seg, satt jeg igjen med totalt syv studier jeg fant relevante. Jeg valgte blant annet bort studier hvor hypotesen er tilbakevist, og studier der utvalget av informanter var voldsdomte, da disse studiene har blitt kritisert for å være metodologisk svake. Jeg valgte videre bort studier om kvinner på krisesenter, hvor konteksten barnevern ikke ble trukket inn. Fokus har derfor vært strengt rettet mot studier som trekker linjer mellom de ulike sammenhengene og barnevernet.

De syv studiene ønsket jeg å se i lys av hvordan ulike begreper blir brukt, og hvordan kryss-rapportering mellom ulike organisasjoner blir forklart og argumentert for.

4.5 Metodiske svakheter og refleksjoner rundt valg av metode

I min litteraturstudie har jeg fulgt Avayard (2014) sin fremgangsmåte for systematisk tilnærming. Gjennom å være systematisk og etterprøvbart har jeg ikke lagt skjul på noe. Jeg har ikke gjort andre valg enn de valgene jeg akademisk var nødt til å foreta, og som er begrunnet underveis. For å sikre kvalitet på oppgaven, og at den skal kunne oppfattes som valid, er det viktig å reflektere over hvilke studier som har blitt valgt ut og hvorfor (Befring, 2016) Dette har blitt gjort i foregående delkapitler, hvor kriterier som dannet grunnlaget for utvelgelsen av studier er gjort rede for, og ved at søkeprosessens forløp er forklart. Befring (2007) skriver i sin bok «Forskningsmetode med etikk og statistikk» at det er viktig at en oppgave som benytter seg av litteraturoversikt som metode bærer preg av systematikk knyttet

til utvalget av relevant forskning. Dette fordi arbeidet skal kunne etterprøves og vurderes av andre. Jeg har valgt å systematisere oppgaven ved å lage en skjematisk fremstilling av studiene, og deretter presentere et sammendrag av studiene før de drøftes.

Innenfor den kvalitative forskningen er det færre standardiserte metoder enn i den kvantitative. Ved å benytte litteraturstudie som metode, har jeg brukt et materiale som i utgangspunktet var innhentet til et annet formål; jeg har gjenbrukt et materiale. En fordel ved å gjenbruke et materiale er at distansen til dette materiale øker, noe som gjør det lettere å analysere det på en annen måte. Det er viktig å erkjenne at informantene i studien ikke er informert om at materialet brukes igjen, og til et annet formål. De har derfor ikke kunnet gi sitt samtykke til dette.

Ved at jeg har valgt et symbolsk interaksjonistisk perspektiv for analysen, vil ikke de enkeltes utsagn eller kunnskap om et tema være interessant, men hva dette kan bety på en overordnet måte. Fokus i analysen blir derfor ikke individet som uttaler seg, men hvordan det som fortelles kan forstås. Funnene blir i seg selv analyseobjektet. Dette kan forklares som om jeg har reist ut i verden og snakket med ulike mennesker og observert ulike handlinger. Jeg kommer hjem for å fortelle om dette, og i denne gjenfortellingen blir disse historiene narrativer som også inkluderer min fortolkning av det som er blitt fortalt og observert. At jeg har valgt å bruke et materiale som allerede foreligger, i motsetning til å skape et selv, ved for eksempel å gjennomføre intervjuer, gjør at fokus ikke lenger er på hva som blir skapt mellom informantene og forsker, men på det som blir skapt av meg i mitt møte med materialet, i nærlesning og analysen av materialet.

Denne oppgaven vil ikke kunne tilby objektiv kunnskap i positivistisk forstand. Som forsker er jeg både historisk og kulturelt situert. Jeg kan derfor ikke klare å frembringe en objektiv kunnskap, men jeg kan tilby alternative forklaringsmåter og analyse av enkelte fenomen (Søndergaard, 2000). Som nevnt tidligere er det viktig med åpenhet om hvert trinn i prosessen, for å tydeliggjøre resultatene. Ved å gjøre denne prosessen transparent og tilgjengelig for leseren, kan mine vurderinger og argumenter utsettes for kritikk. Jeg håper å kunne bidra med å åpne opp for refleksjoner, mer enn å frembringe konkrete løsninger.

Teorier kan ses på som en mulig måte å forstå verden, og som frembringer én type kunnskap. Valg av en annen teori ville kunne frembrakt andre resultater. Denne oppgaven er derfor kun én av mange mulige måter å se de ulike fenomener jeg har analysert på.

Kulturforskjeller - kan utenlandsk forskning brukes i en norsk kontekst?

Alle mine utvalgte studier er utenlandske. De fleste er utført i USA, med to fra Canada og en fra England, og en kan derfor spørre seg om validiteten av funnene i en norsk kontekst. Det er ikke slik at forskningen på sammenhenger mellom vold mot dyr, og vold mot mennesker foretatt i en annen kulturell kontekst, ikke har noe å bidra med i Norge, men det er viktig å reflektere over hvordan kultur preger hvordan ulike fenomener sees. Piper (2003) trekker frem hvordan kulturelle forskjeller på hvordan barnemishandling forstås kan komme til uttrykk. Et dansk par lot babyen sin sove i vognen utenfor en kafé i New York. De kunne se vognen fra der de satt inne på kaféen. Babyen ble hentet av politiet, selv om paret forklarte situasjonen. I Danmark er det vanlig å la babyen sove utenfor kaféer og lignende når foreldrene kan se dem. Dette viser hvor viktig det er å utforske intensjoner bak utførte handlinger.

FNs konvensjon om barns rettigheter er et juridisk bindende instrument for å sikre sivile, kulturelle, økonomiske, politiske og sosiale rettigheter for barn på tvers av landegrenser og kulturer. Det finnes ikke noe tilsvarende for dyr. Dette betyr at det er ulike praksiser når det gjelder barnevern i ulike kulturelle kontekster, og dyrevelferd blir også vurdert med stor variasjon fra kultur til kultur.

5.0 Diskusjon av fenomener som er sentrale i oppgaven

Jeg vil i dette kapitlet diskutere fenomener som er helt sentrale i oppgaven.

5.1 Vold- en sosial konstruksjon

Vold i ulike kontekster i en familie er sammensatt, og betydningen av begrepet vold er ikke objektivt og fiksert. I dette kapitlet drøfter jeg hvordan vold, og vold mot barn kan forstås på ulike måter. Jeg ser på hvordan disse fenomenene er sosialt konstruert, hvor innholdet og meningen er i endring både historisk og kulturelt.

Et voldsbegrep i endring

Hva som legges i begrepet vold vil variere med ulike samfunnsforhold, og det vil endres over tid. Kunnskapsproduksjonen vil endre vår forståelse. Hvordan vold forstås vil være forskjellig mellom ulike fagtradisjoner og profesjonstilnærminger, og også innenfor samme profesjon. Hvilke begreper som brukes, og hvordan volden defineres vil reflektere hvilken forståelse som legges til grunn.

Forklaringer på vold kan knyttes til ulike nivåer i samfunnet. Fra strukturnivå, hvor det er strukturer i samfunnet som er årsaken til volden, f. eks. maktforskjeller mellom kjønnene. På gruppenivå, hvor det er bestemte kjennetegn ved grupper av individer, og til aktørnivå, hvor det er individuelle trekk som er årsaken til at noen mishandler, altså individorienterte forklaringer (NOU 2003:31). Voldsbegrepet er altså i stadig endring, og dette får konsekvenser når en skal vurdere omfanget av vold som fenomen. Vold blir i de fleste sammenhenger definert som bruk av fysisk makt for å skade andre (Stortingsmelding 15, 2012-2013).

Hvilke handlinger som omfattes av voldsbegrepet er det uenighet om. Forskjellene ligger i hvor alvorlig handlingene skal være for å kunne få betegnelsen vold. Her er det ulike syn på grovhet, frekvens og varighet. Det er definisjoner hvor den fysiske voldshandlingen graderes etter skaderisiko (Straus, 1980), og definisjoner som legger vekt på de fysiske skadene av volden (Gayford, 1975). Andre definisjoner omfatter ulike voldsformer og konsekvensen av volden. De ulike måter å definere vold på varierer også innen de ulike profesjonene. Dette fordi profesjonene har ulike formål og oppgaver. Den strafferettslige sammenhengen knytter straff opp mot bestemte handlinger. Dette forutsetter forutsigbarhet og at definisjonen må være presis og snever. Vold i en kontekst til helsevesenet gjør at definisjonen blir knyttet til sykdom og fysisk skade. De ulike definisjoner reflekterer hvilke verdier og hvilket ideologisk ståsted en ønsker å fremheve. Mangfoldet viser mange ulike forståelser og reflekterer et kunnskapsfelt i utvikling. Utfordringen viser seg når en skal sammenlikne resultater av ulike studier eller undersøkelser, med ulike definisjoner og metoder. Det kan da bli svært utfordrende å tolke resultatene (NOU 2001:13).

«A slap means different things to different people» har Pagelow (1981. s. 47) uttalt, det er derfor viktig å trekke inn kontekst og å utforske mening når begreper skal defineres.

Ordet vold kommer fra det norrøne ordet vald, som betyr «leder» eller «hersker». Vold kan innebære både bruk av fysisk makt, og det å ha kontroll eller makt over noen. Vold må kunne sies å være et relasjonelt fenomen. I alle relasjoner inngår det makt. Det er derfor interessant å se på forholdet mellom makt og vold (Lillevik et. al., 2019). Weber (2000) hevder i sitt essay «Makt og byråkrati. Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier» at selv når makt ikke utøves, ligger den der i kraft av at det finnes en mulighet til å utøve den. Den som har makt over en annen, har mulighet til å begrense den andres frihet. En beskrivelse av maktutøvelse, er at maktutøvelse forekommer når en aktør passivt eller aktivt påvirker en annen aktør til å gjøre noe hun eller han ellers ikke ville ha gjort (Engelstad, 2005). Maktutøvelsen kan ha en intensjon ved at den rettes mot noen, og har til hensikt å påvirke denne personen eller de personene den rettes mot. I tillegg foreligger det en årsakssammenheng mellom den enes maktutøvelse og den andres ufrihet (Ibid). Makt kan utøves uten bruk av vold, men all bruk av vold er maktutøvelse.

Per Isdal har utformet en definisjon på vold som er mye brukt innen helse og omsorgsarbeid: «Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.» (Isdal, 2000, s.36). I denne definisjonen kommer det frem at vold ikke alltid er et klart og entydig fenomen. Sammenhengen det inngår i må alltid vurderes. Handlingen blir en voldshandling dersom funksjonen er å kontrollere og påvirke et annet menneske. Handlingen krenker den andres frihet og integritet. Vold blir ofte forbundet med fysiske handlinger, men kan også være psykisk, materiell, seksuell og latent. Vold er altså ulike handlinger som har det til felles at de skader, smerter, skremmer eller krenker en annen person. Det har over lengre tid vært fokus på skadevirkningene av det å være vitne til vold, og det har fått juridisk anerkjennelse ved at barn som har vært vitne til vold har krav på voldsskadeerstatning (Lillevik et. al., 2019).

Vold mot barn som begrep i en historisk kontekst

En positivistisk tilnærming til sammenhenger begynner med å definere et konsept. Deretter defineres hendelser som faller innunder konseptet. Videre undersøkes hva som forårsaker dette, og eventuelt hva som kan gjøres med det. Det må først klassifiseres, for deretter å finne kausale sammenhenger (Hacking, 1991). Det kan ikke finnes kausale sammenhenger før det er tydelig definerte klassifiseringer. Ifølge Hacking (1991) ville de fleste filosofer hevde at dette blir for enkelt, men når det gjelder begrepet barnemishandling er det akkurat dette som

er blitt gjort. Ideer om hva som er årsaken til barnemishandling, kom før ideer om hva barnemishandling er. Det har vært forskjellige syn på hva som er årsaken til mishandling. Noen fremhever fattigdom, noen sykdom, noen familievold og noen undertrykking og patriarkat. Hvilket syn en har på årsaker og forebygging av mishandling, bestemmer hvordan en definerer og kategoriserer det (Hacking, 1991).

Utfordringene i å definere mishandling, både på dyr og barn stammer til dels fra det faktum at ulike grupper og profesjoner tenker og bruker definisjoner til ulike formål og ulike sosiale mål. Definisjoner har blitt utarbeidet for å dekke formål som for politikk, for lover, for forskning og for saksbehandling (Hutchison, 1990). Med artikkelen «The Battered Child Syndrome» (Kempe, Silverman, Steele, Droegemueller og Silver, 1962) satte Kempe et. al. barnemishandling inn i en medisinsk - psykologisk perspektiv, hvor mishandleren ble sett på som syk, og hvor barnet som var mishandlet ble diagnostisert ved at en tok røntgenbilder. Fra dette perspektivet blir mishandling, med de medisinske konsekvensene for barnet, sett på som et symptom på en patologisk prosess som resulterer i psykologiske karakteristikk av mishandleren. Denne individualistiske orienteringen gjorde det å diagnostisere denne medisinske tilstanden enkel, og gjorde at problemet ble sett på som alvorlig, selvforskyldt og uten kontroverser fordi den utfordret ikke sosiale strukturer og normer (Ibid).

Utover 1970-tallet ble den medisinsk-psykologiske forståelsen ikke lenger sett på som holdbar av de fleste akademikere. Dette perspektivet tar for gitt at samfunnet gir alle foreldre samme muligheter - både fysiske, emosjonelle og sosiale. Hvis foreldre ikke klarte denne foreldreoppgaven, var det individet eller familien som hadde feilet, og dette krevde tiltak rettet mot disse. Det har siden kommet flere perspektiver som utfordrer dette tankesettet. Særlig sosiokulturelle perspektiv, der kulturelle verdier og deres påvirkning på interaksjoner er sentralt. Å forholde seg til kun en dekkende definisjon er vanskelig da det finnes mange ulike variasjoner i hvordan en ser på barn og barneoppdragelse, og disse varierer mellom subkulturer og mellom ulike samfunn (Besharov, 1978). Det har også blitt fremhevet at det bare å ha én definisjon vil være preget av majoriteten i et samfunn og underminere minoriteter. Én definisjon kan ikke inneholde de ulike kulturelle variasjonene i hvordan mishandling og omsorgssvikt blir oppfattet, og loven vil da kunne diskriminere grupper som er mest ulik majoritetskulturen, slik som fargede, fattige og innvandrere (Hirsh, Davis, Blanchard og Christmas, 1978).

Det finnes grusomhet som er offentlig, og grusomme handlinger som er private. Å mishandle barn er et eksempel på en av de verste handlinger som foregår i den private sfære (Hacking, 1991). Så mange barn som mulig må beskyttes, og barn som allerede har vært utsatt for mishandling må få hjelp. Disse moralske sannheter er vi svært sikre på, hevder Hacking (1991), og vi stopper sjelden opp og lurer på hva barnemishandling er. Vi vet at vi ikke forstår det, vi vet ikke sikkert hvorfor noen mishandler barn, men vi har en forestilling om hva vi mener når vi snakker om mishandling av barn. Begrepet barnemishandling har vært i konstant endring de siste 30 årene. (Hacking, 1991).

5.2 Ulike syn på dyr – kulturelt og historisk

I dette delkapittelet drøftes det hvordan dyr endrer sin betydning, sin verdi og sin kategori etter hvordan de defineres. Det er mange paradokser knyttet til vår relasjon til dyr. Hvordan dyr forstås og er blitt forstått danner bakteppe for den videre analysen.

Vårt ønske om å fylle våre hjem med dyr, når det ikke er for praktiske formål, er kanskje en måte å uttrykke hva det vil si å være menneske på. Kulturelt har dyr alltid vært viktige for oss mennesker. De eldste hulemalerier som er funnet, portretterer flere dyr enn mennesker. (Bradshaw 2017). Dyr har også vært av stor betydning for vår utvikling, først i jakt, som en viktig kilde til protein, og så etter vi domestiserte dem, som kilde til både mat og penger. Dyrehold er en gammel tradisjon, og dyr har arbeidet sammen med mennesker siden ca. 4000 år f. Kr. og dette gjør de fortsatt. Det første dyret som ble domestisert var ulven, for hjelp til jakt. Noen tusen år senere ble de store dyrene brukt som kilde til kjøtt, melk og arbeid. I dag er mye av arbeidet som før ble utført av dyr erstattet av teknologi, men dyrene spiller fortsatt viktige roller i menneskets liv.

Det er uenighet om og mange paradokser knyttet til hvor dyr befinner seg i våre moralske sirkler. Er jakt med på å forsterke voldelige tendenser hos barn som er med, eller lærer vi dem hvor kjøtt egentlig kommer fra? Er det å spise kjøtt med på å legitimere dyremishandling, eller anerkjenner ikke veganere vårt naturlige instinkt for å spise kjøtt? Er dyrehager et fengsel som objektiverer dyr, eller er det en måte å redde truede dyrearter? Er bruk av forsøksdyr essensielt for å redde menneskers liv, og bare grusomt hvis de brukes til å teste rynkekremmer (Melson, 2001)? Oppfatningene om hva som er en human behandling av både barn og dyr har variert, og de endrer seg fortsatt både historisk og kulturelt (Boat, 1995). Det

er derfor interessant å undersøke hvordan dette kan forstås, og hvordan denne forståelsen varierer mellom profesjoner.

Mennesker har hierarki for verdi for ulike arter av dyr. Ascione (1994) skriver i sin artikkel «The Abuse of Animals and Human Interpersonal Violence. Making the Connection» om en hendelse hvor to tenåringsgutter fanget en seks måneder gammel kattunge i en revesaks. Deretter skjøt de piler på den og trampet på den til den døde. Guttene filmet hele hendelsen, og syntes det var gøy. I retten senere, ble dommeren oppfordret av aktoratet til å dømme guttene til behandling. Svaret til dommeren var at dette ikke var aktuelt, siden det bare var en katt de hadde skadet.

Dyrene får sin verdi basert på hvilken nytte de har for menneskene. Deres status har så en betydning i hvordan vi betrakter og behandler dem. Kjæledyr kan sies å ha topplassering i dette systemet. Lovverket er tilpasset denne forskjellsbehandlingen, slik at forsøksdyr kan påføres større lidelse enn hunden vi har hjemme (Ellefesen, 2013).

I Norge er det Mattilsynet som skal forvalte velferden til dyr. Det signaliseres i navnet at vi kategoriserer dyr etter forbrukerens interesser, for blant annet produkter som lages av dyr etter deres død. Ved at dyr kategoriseres som «mat», sendes det et signal fra myndighetene til befolkningen at dyr først og fremst er forbruksvare. Her er det produksjonsdyrene, og særlig de som inngår i kjøttproduksjonen som er sentrale. Andre dyr marginaliseres, slik som kjæledyrene.

Matproduksjonen har blitt mer industrialisert, og en vesentlig faktor i menneskets relasjon til dyr, er at mennesket dreper dyr for å spise dem. For mange mennesker er dette den vanligste relasjonen de har til dyr; å spise dem. De fleste samfunn har problematisert dette, om på noe ulik måte. Det er ikke alle dyr som er betraktet som mat. Noen er for nær mennesket, og noen er for ekle til å spises. Dette varierer fra kultur til kultur. Dyr eksisterer på pelsdyrfarmer, og det å bruke dyrehud som klær, og å spise kjøtt, er den eldste måten å bruke dyr på, og kom mange tusen år før domestiseringen av dyr (Bradshaw, 2017). Dyr eksisterer i forsøksdyrlaboratorier og har blitt brukt i forsøk siden antikken. Vi bruker dyr i terapeutisk arbeid, som selskap og som hjelp som for eksempel som førerhunder. Dyr finnes i dyrehager, i akvarier og andre underholdningsarenaer hvor de opptrer for å underholde mennesket.

Dyr eksisterer som speil for menneskers tanker, hevder DeMello (2012). De lar oss tenke på, snakke om, og klassifisere oss og andre. På grunn av dette har studier av rase, klasse og kjønn hatt nytte av å undersøke rollen dyrene har i vårt samfunn. Dyr og vår bruk av dem, spiller en vesentlig rolle i rasialisering og konstruksjonen av kjønn. Også klasse, på flere ulike måter, er knyttet til hvordan vi relaterer oss til dyrenes verden (DeMello, 2012).

Ulik kategorisering av dyr

Hvor dyrene befinner seg påvirker hvordan vi kategoriserer dem. Produksjonsdyr, forsøksdyr, ville dyr og kjæledyr er kategorier, som igjen bestemmer hvordan disse dyrene blir behandlet. De dyrene som lever skjult i samfunnet, som for eksempel produksjonsdyr på industrigårder, og forsøksdyr i forsøksdyrlaboratorier, blir behandlet annerledes enn dyr som lever der mennesket kan se dem (DeMello, 2012). Paradokser oppstår når de ulike kategoriene flyter over i hverandre. Da jeg arbeidet på NMBU Norges Veterinærhøgskole gjorde minigrisene sitt inntog som kjæledyr. Eierne kom med sine griser for å få behandling, og dilemma oppstod da grisen skulle legges inn for behandling. Grisen kunne ikke stå sammen med hundene eller kattene, for dette skapte uro både for grisen og for de andre dyrene. Den kunne heller ikke settes i fjøset, fordi grisen var blitt et dyr som var vant til å sove i sofaen. Dette forteller at hvordan vi som mennesker kategoriserer, ikke bare påvirker hvordan dyr behandles, men også hvordan de blir definert. Kategoriseringen har lite å gjøre med biologi og alt å gjøre med hvordan de blir betraktet, noe jeg kommer tilbake til.

Dyrene får sin betydning gjennom sin interaksjon med mennesker

I de ulike utvalgte studiene er dyr en hovedaktør. I dette delkapittelet diskuterer jeg hvordan dyr betraktes og kan forstås på ulike måter, og hvordan mennesket klassifiserer dyr og konsekvenser av dette. Dyr er ikke en objektiv enhet, de varierer i verdi i hvordan mennesket ser dem. Flere av studiene argumenterer med at kjæledyret i familien blir regnet som et familiemedlem. Jeg ser det derfor som relevant å diskutere dyr innenfor perspektivet symbolsk interaksjonisme, hvor dyrene gjennom sin interaksjon med menneskene får sin betydning. Og hvordan dette igjen påvirker hvordan vi forstår dyr og mishandling av dyr.

I boken *Animals and Society* (2012) trekker Margo DeMello frem spørsmålet om hvordan dyr er sosial konstruert. På et nivå eksisterer de i naturen, men når de inkorporeres i menneskets sosiale verden blir det tildelt menneskets kategorier, ofte basert på hvilken nytte de har for

mennesket. Det er disse kategoriene (forsøksdyr, kjæledyr og produksjonsdyr), som bestemmer hvordan dyrene blir oppfattet, brukt og behandlet. DeMello stiller så spørsmålet hva dyr er utenfor kulturen. Hun henviser til sosiologen Keith Tester som skrev: “A fish is only a fish if you classify it as one” (1991, s.46). Menneskets klassifiseringer er ikke nøytrale, de er politiske i den forstand at de er til fordel for noen (mennesker og noen dyr), på bekostning av andre (andre dyr). Å være et dyr i menneskets samfunn har veldig lite å gjøre med biologi, og alt å gjøre med menneskets kultur. Dette illustreres i det kinesiske leksikonet «Celestial Emporium of Benevolent Knowledge» hvor dyr er delt inn i :

«(a) those that belong to the Emperor, (b) embalmed ones, (c) those that are trained, (d) suckling pigs, (e) mermaids, (f) fabulous ones, (g) stray dogs, (h) those that are included in this classification, (i) those that tremble as if they were mad, (j) innumerable ones, (k) those drawn with a very fine camel’s hair brush, (l) others, (m) those that have just broken a flower vase, (n) those that resemble flies at a distance (Borges, 1964).

Dyrs fysiske identitet er mindre viktig for deres status og hvordan vi behandler dem, enn deres symbolske identifikasjon og deres sosiale mening. Hvordan vi klassifiserer dyr påvirker hvordan vi ser dem, og hvordan vi ser dem påvirker hvordan vi klassifiserer dem. DeMello (2012) mener at ved å se på de sosiale kategoriene som er konstruert rundt dyr, kan vi kanskje komme nærmere en forståelse av vår relasjon til dyrene. I Sør-Korea er det vanlig å spise hund, men de siste årene har det også blitt vanlig å ha hund som kjæledyr. For å skille hunder som kan spises, og hunder som er kjæledyr, er det på markedet innført ulike farger på burene de sitter i. Rosa bur for hunder som er kjæledyr.

Fra kategorien dyr til kategorien kjæledyr

Jeg har drøftet hvordan dyr er sosialt konstruert, og de ulike kategoriene vi har delt dyrene inn i. Kjæledyret er spesielt og blir regnet som et familiemedlem. Som familiemedlemmer kan dyrene ha ulik betydning og dekke ulike behov.

Menneskets og dyrs liv er tett sammenvevet. Menneske trenger dyr til mat, medisiner, forsøksobjekter, som klær, eller til pynt og underholdning. Dyrene som brukes til dette gir vi

lav verdi, og de omtales gjerne som kjøtt, pels, pynt osv. Noen er også usynlige, som forsøksdyr eller dyrene i slakteriene (Sollund, Tønnesen & Larsen, 2013). Mange av dyrene i slakterier er i tillegg usynlige før de kommer til slakteriet. Dette gjelder særlig høns og svin, som aldri er på beite.

Betegnelsen kjæledyr- et ladet begrep

Mennesker bruker dyr for å dekke sosiale behov og betegner disse som; «kjæledyr», «selskapsdyr» eller «familiedyr». Det kan leses ut av disse betegnelseene at disse dyrene skal tilføre mennesket noe positivt i egenskap av sin sosiale verdi, hvor relasjonen igjen har verdi i seg selv. Samtidig kan disse dyrene også ha verdi som statusobjekter (Sollund, Tønnesen & Larsen, 2013). Betegnelsen kjæledyr eller selskapsdyr sier noe om at dyrene er til for at vi mennesker skal dekke vårt behov for «kjæling» eller «selskap». «Kjæledyr» og «selskapsdyr» er ladede begrep, fordi de implisitt kategoriserer dyr som noe som er til *for* mennesker. Begrepene kan også hevdes å være antroposentriske, der menneskers behov settes i sentrum. Familiedyr er i denne konteksten kanskje å foretrekke, da dette begrepet impliserer at dyret er et familiemedlem. Et kjæledyr er et dyr som er definert i sitt forhold til mennesket. Det er ingen andre distinksjoner som skiller kjæledyret fra andre dyr annet enn deres nære relasjon til mennesket. Historikeren Keith Thomas (1991) har beskrevet kjæledyret som et dyr som fikk et navn, fikk lov til å være inne i huset og aldri ble spist. Det at kjæledyret får et navn, er et avgjørende kriterium. Det er riktignok en del produksjonsdyr som også får navn. Det som er interessant å påpeke her, at dyr på gårder som gir produksjonsdyrene navn, har bedre velferd og bedre produksjon av for eksempel melk. Et forskningsprosjekt om geiter, viste at der geitene fikk navn, var dyrene mindre fryktsomme og roligere (Muri, Tufta & Skjerve, 2012). Dette er også funnet hos melkekyr (Bertenshaw & Rowlinson, 2009). Disse funnene er antakeligvis et uttrykk for bondens holdninger til dyrene sine.

6.0 Analyse av de utvalgte studiene

Jeg begynner med å kommentere hvordan analyse av dokumenter kan forstås i det interaksjonistiske perspektivet. Jeg vil så presentere hvordan forskningen på feltet har tre ulike hypoteser om sammenhengen mellom vold mot dyr og vold mot mennesker. Her vil det redegjøres for hvordan jeg har gått frem i analysen av hele forskningsfeltet, for så å sitte igjen med syv studier som empiri for min analyse. Jeg presenterer de syv valgte studiene overordnet i tabellform, der formelle kjennetegn ved artiklene blir beskrevet. Deretter gis det

en beskrivelse av hvordan studiene er utført og deres hovedfunn. Det redegjøres så for hvilken forståelsesramme eller perspektiv de ulike studiene har. Jeg er særlig interessert i hvilke fenomener som adresseres i studiene. Dette vil danne grunnlaget for videre analyse.

Analyse av dokumenter

Å analysere dokumenter vil si å betrakte et dokument eller et skriftlig materiale, ikke som en «nøytral» kilde, men som et emne. Formålet er å få informasjon om dette emnet, og en riktigere forståelse av et fenomen (Järvinen og Mik-Meyer, 2005). Det å se på dokumenter som «informasjon til noe annet», noe som eksisterer bak teksten, ble problematisert allerede på 1970-tallet (Järvinen og Mik-Meyer, 2005). Et dokumentets informasjon kan ikke løsrives fra den sosiale konteksten den inngår i. Dokumentet er ikke noe i seg selv, det får betydning kun når det inngår i en sosial situasjon. Mead trekker i sin bok «Mind, Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist», frem at mening er en mental størrelse. Mening skapes i interaksjon mellom mennesker, og derfor kan en handling (også skriftlige) analyseres på mange ulike måter.

Det har vært en utvikling fra en positivistisk inspirert analyse til et fokus på hvordan et dokument kan brukes i flere forskjellige sammenhenger, og deres konsekvenser for praksis (Järvinen og Mik-Meyer, 2005). Ifølge Priors (2003), vil meningen i innholdet i et dokument være situert og ikke fiksert. Dokumentet henter sin betydning i forhold til den institusjonelle rammen det inngår i, og den aktuelle konteksten det leses i (Järvinen og Mik-Meyer, 2005). Begreper som blir brukt i de utvalgte studiene, som vold og dyremishandling, vil få sin mening fra den som leser dokumentet når det ikke ligger klare definisjoner og avgrensninger til grunn, men selv da vil en ikke komme utenom den forståelsen leseren har av begrepet. For eksempel vil en jurist kunne ha fokus på handlingen som lovbrudd, men en helsearbeider vil ha fokus på sykdom og skade.

Ulike sammenhenger mellom dyremishandling og vold mot mennesker

Det er flere ulike sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr. De ulike internasjonale studiene har forskjellige tilnærminger til feltet basert på disse ulike hypotesene. Jeg sorterte studier for hele fagfeltet, etter først å ha analysert frem hvilken hypotese studien bygget på. Jeg fant tre ulike hoved hypoteser, knyttet til sammenhenger mellom;

- det å mishandle dyr som barn, som igjen kan føre til utøvelse av ulike former for vold som voksen.
- mishandling av dyr, mishandling av barn og annen type vold i familien, og
- det å bli mishandlet som barn hvor barnet så igjen mishandler dyr.

De tre overordnede måtene å se disse sammenhengene på er forklart og undersøkt ved å bruke ulikt utvalg i studiene, og ulik forståelsesramme for vold og dyremishandling.

Den første sammenhengen som ble kjent var sammenhengen mellom barn som mishandler dyr, og senere utøvelse av vold (Macdonald, 1963; Mertz-Perez, Heide & Silverman, 2001, 2004; Kellert & Felthouse, 1985; Lockwood & Church, 1998). I denne hypotesen blir barnet beskrevet med karakteristikk ved barnet, og tegn på fremtidig psykopati. Dyremishandling begått av barn er også regnet som et tegn på antisosial atferd, og ble dermed inkludert i diagnosekriterier for mentale- og atferdsforstyrrelser. Vold og mishandling blir i denne hypotesen sett på som atferds handlinger begått av et individ, uten særlig strukturell og sosial påvirkning. Utvalget som er brukt i studier med denne hypotesen er gjerne døpte volds- og drapsmenn. Altså de som har utført mishandlingen. Denne hypotesen trekker inn ulike teorier som forklaring, blant annet «Violence graduation hypothesis» og «Deviance generalization hypothesis». Begge disse teoriene legger vekt på psykopati/psykiatri som forklaringsfaktor.

Den andre hypotesen er at det er en sammenheng mellom mishandling av barn, mishandling av dyr og vold mellom nære mennesker. Denne sammenhengen viser til at dyremishandling er en markør for annen vold i familien (Ascione, 1999, 2008; Agnew, 1998; Beirne, 1999).

Voldssirkelen trekkes frem som forklaring, ved at voldsatferd gjerne begynner med dyremishandling, for deretter å ramme barn eller partner/ ektefelle (Peterson & Farrington, 2009). Dyremishandling kan derfor være et varsel om mulig svikt i omsorgen, også for barna og/eller andre familiemedlemmer. Informantene i disse studiene har bestått av kvinner på krisesenter, altså ofre for mishandling. Voldsatferden innbefatter at voldsutøver truer, mishandler eller dreper kjæledyret. Volden i denne sammenhengen trekker mye på samme teorier som vold i nære relasjoner. Her fremheves feministiske teorier som omhandler undertrykkelse og makt.

Den tredje hypotesen om sammenhenger handler om dyremishandling utført av barn, hvor barnet har vært vitne til eller offer for mishandling (Baldry, 2003, 2005; Thompson &

Gullone, 2006). Informantene er også her kvinner og barn på krisesenter, i tillegg til studier hvor utvalget har vært familier i kontakt med barnevernet, eller som har blitt anmeldt for dyremishandling. Voldsutøvelsen forklares ved hjelp av sosial læringsteori, hvor barnet lærer voldsatferd i hjemmet, som kan komme til uttrykk som dyremishandling utført av barnet. I utrygge omgivelser hermer barnet etter sine foreldres voldsutøvelse, og imiterer så denne atferden ved å være voldelig mot andre, inkludert dyr. Voldshandlingene sees som et resultat av sosialiseringen i familien, og rollemodeller er et viktig aspekt.

Etter å ha sortert alle studiene i disse tre kategoriene, var det som nevnt syv av dem som på en eller annen måte innbefattet barnevernet. I fem av disse var sosialarbeidere i barnevernet informanter. Fire av disse studiene hadde undersøkt kunnskapen til sosialarbeideren om sammenhengene, og én studie hadde spesielt tatt for seg samarbeidet med ulike etater om rapportering av vold og mishandling. I de to siste studiene var informantene klienter i kontakt med barnevernet. Her var formålet å få klarhet i holdninger til og rollen kjæledyret har i disse familiene.

Jeg ble interessert i å finne videre ut av hvilken forståelse og kunnskap sosialarbeiderne hadde for denne sammenhengen. Spesielt i hvordan handlinger som dyremishandling og vold kan bli forstått, og forstås i disse studiene.

De syv studiene presenteres først, rent empirisk. Det vil si at jeg presenterer utvalget, og de konkrete funnene. Jeg vil deretter analysere studiene ved bruk av symbolsk interaksjonisme. Her vil jeg fokusere på forståelse av voldshandlinger. Avslutningsvis analyserer jeg fenomenet dyremishandling, og hvordan dette er forstått og kan forstås i de ulike studiene.

6.1 Presentasjon av de enkelte studiene

Forskningsartiklene presentert i kronologisk rekkefølge etter utgivelsesår:

Forfatter	Tittel	Publisert	Formål	Hypotese om sammenheng	Design
DeViney, E., Dickert, J. & Lockwood, R.	The Care of Pets Within Child Abusing Families	International Journal for the Study of Animal Problems 1983	Å undersøke rollen kjæledyr har i familier hvor vold i nære relasjoner foregår. Identifisere ulike måter å bruke informasjon om mennesket-dyr forholdet i forståelsen og den videre hjelp i voldsfamilier.	Sammenhengen mellom mishandling av dyr, mishandling av barn og annen type familievold	Intervjuer med 53 familier som var i kontakt med barnevernet og hadde kjæledyr. USA
Zilney, L.A. & Zilney, M.	Reunification of Child and Animal Welfare Agencies: Cross-Reporting of Abuse in Wellington County, Ontario	Child Welfare League of America 2005	Samle statistikk på lokalnivå gjennom kryssrapportering. Disse dataene vil så bli brukt til å undersøke sammenhengen mellom dyremishandling og vold mot mennesker og potensielt kunne brukes som læringsverktøy i samfunnet, og å spre informasjon om denne sammenhengen.	Sammenhengen mellom mishandling av dyr, mishandling av barn og annen type familievold	Sjekkliste og sekundært en spørreundersøkelse utført av ansatte i barnevernet og ansatte i dyrevernerorganisasjoner. Utvalget bestod av 1485 sjekklister fra barnevernet og 247 sjekklister fra dyrevernerorganisasjoner. Canada
Montminy-Danna, M.	Child Welfare and Animal Cruelty: A Survey of Child Welfare Workers	Journal of Emotional Abuse 2007	Å undersøke hvilken utbredelse dyremishandling har blant familier i barnevernet.	Sammenhengen mellom mishandling av dyr, mishandling av barn og annen type familievold	111 spørreundersøkelser til ansatte i barnevernet. To fokusgrupper med ansatte i barnevernet USA

Forfatter	Tittel	Publisert	Formål	Hypotese om sammenheng	Design
Risley-Curtiss, C., Zilney, L.A. & Hornung, R.	Animal-Human Relationships in Child Protective Services: Getting a Baseline.	Child Welfare 2010	Undersøke dyr-menneske relasjonen i barnevernets praksis, deres evalueringsverktøy, og retningslinjer for kryssrapportering.	Sammenhengen mellom mishandling av dyr, mishandling av barn og annen type familievold	Spørreundersøkelse til ledere i barnevernet i 45 stater og The District of Colombia. USA
Risley-Curtiss, C.	Social Work Practitioners and the Human-Animal Bond: A National Study	Social Work 2010	Undersøke hva sosialarbeidere/barnevernsarbeidere kan og gjør i forhold til menneske-kjæledyrrelasjonen.	Sammenhengen mellom å mishandle dyr som barn og senere voldsutøvelse som voksen	Spørreundersøkelse på mail til medlemmer av National Association of Social Workers Practice Research Network. 1649 medlemmer svarte på undersøkelsen. USA
Girardi, A. & Pozzulo, D.	The Significance of Animal Cruelty in Child Protection Investigations	Social Work Research 2010	Undersøke hvor ofte sosialarbeidere i barnevernet søkte informasjon om dyremishandling i saker der mishandling var bekymringen. I tillegg i hvilken grad de vurderte informasjon om dyremishandling når de vurderte om de skulle sette inn tiltak.	Sammenhengen mellom det å bli mishandlet som barn for så igjen mishandle dyr	Spørreundersøkelse til sosialarbeidere i barneverntjenesten Canada

Forfatter	Tittel	Publisert	Formål	Hypotese om sammenheng	Design
Hackett, S. & Uprichard, E.	Animal abuse and child maltreatment	NSPCC 2007	Utforske holdninger om, og opplevelser med kjæledyr, hos mottakere av hjelp fra barnevernet.	Sammenhengen mellom det å bli mishandlet som barn for så igjen mishandle dyr Sammenhengen mellom å mishandle dyr som barn og senere voldsutøvelse som voksen	Spørreundersøkelse England

Tabell nr. 1. Presentasjon av de enkelte studiene

Hvordan kjæledyr blir ivaretatt, og hvordan kan kjæledyrene brukes i behandling av familier med voldstematikk

Studien «The Care of Pets Within Child Abusing Families» (1983) til DeViney, Dickert & Lockwood er en av de første som ble utført på dette emnet. Den er derfor ofte referert til, også i de andre utvalgte studiene, når det gjelder sammenhengen mellom vold mot mennesker og vold mot dyr. Studien har tatt utgangspunkt i at ulike former for vold kan opptre i samme familie, slik som dyremishandling, vold mot barn og vold mellom voksne. Formålet med studien var å fastslå i hvilken grad kjæledyr var en del av et voldsmønster i familier hvor vold og omsorgssvikt forekommer. Prosjektet skulle være en begynnelse for å få en klarhet i hvilken rolle kjæledyr har i disse familiene, og å identifisere ulike måter å bruke informasjonen om relasjonen menneske-kjæledyr i forståelsen av, og behandling av vold i en familiekontekst.

Informantene bestod av 53 familier som var i kontakt med barnevernet i New Jersey, USA. Disse familiene var i kontakt med barnevernet på bakgrunn av tematikk som vold og omsorgssvikt. I 40% av familiene var barna fysisk mishandlet, i 10% av familiene var barna seksuelt misbrukt, og i 58% var det generell omsorgssvikt som var problemet. 88% av familiene, hvor det var fysisk mishandling hadde også kjæledyr som var mishandlet. Blant familiene hvor det ikke var fysisk mishandling, var det dyremishandling i kun 34%.

Familiene ble valgt ut av en gruppe på 200 familier som hadde kontakt med barnevernet, og da med kriterier som at de måtte eie et eller flere kjæledyr. En intervjuguide med 55 spørsmål ble utarbeidet i samarbeid med dyrevernorganisasjoner og eksperter på dyrehold. Intervjuet ble foretatt i familiens hjem, og en voksen eller en ungdom i familien ble intervjuet av kontaktpersonen i barnevernet. Kontaktpersonen i barnevernet hadde hatt kontakt med familien over tid, og kunne derfor oppdage diskrepans mellom hva familiene fortalte og hva som var observert av behandlingen av familiens kjæledyr. I 38% av familiene hadde sosialarbeideren selv observert dyremishandling.

DeViney og kolleger fant dyremishandling i 60% av 53 familier hvor ulike former for barnemishandling hadde funnet sted. I 2/3 av tilfellene var utøveren av dyremishandling far, og i 1/3 var det barnet i familien som utøvde volden mot kjæledyret. De 32 familiene hvor det var rapportert om dyremishandling, ble sammenlignet med de 21 familiene hvor det ikke var rapportert om dyremishandling. Det var ingen signifikante forskjeller mellom disse to gruppene når det gjaldt det å eie kjæledyr, og hvorfor de hadde kjæledyr. Forskjellene på de to gruppene viste seg i at gruppen som hadde rapportert om dyremishandling, hadde i hovedsak flere unge dyr, og færre dyr over to år, enn gruppen uten rapportert dyremishandling. Dette kan bety at gruppen med dyremishandling ikke har kjæledyrene sine like lenge som gruppen uten mishandling.

I denne studien, argumenterte forskernes med at dyremishandling utført av barn kan være en manifestasjon av overgrep som barna selv har opplevd. Altså at de etterligner sine egne overgrepshistorier på sine kjæledyr. Forskerne trekker frem paralleller, i forhold til hvordan kjæledyr og hvordan barn behandles i familier som er i kontakt med barnevernet. I studien hadde alle familiene vist svakheter i kapasiteten for ivaretagelse av barna sine. En stor andel viste den samme svakheten i ivaretagelsen av sine kjæledyr.

En studie hvor sammenhenger mellom vold mot dyr og vold mot mennesker undersøkes ved hjelp av kryssrapportering

Zilney & Zilney var de første som forente barnevernet og dyrevernorganisasjoner for å undersøke sammenfall mellom vold mot mennesker og vold mot dyr, i sin studie «Reunification of Child and Animal Welfare Agencies: Cross-Reporting of Abuse in Wellington County, Ontario» (2005). Denne studien ser også en sammenheng mellom ulike

voldsformer, og at de alle kan opptre i samme familie. I 12 måneder skulle saksbehandlere i barnevernet, og de som undersøker vold mot dyr fylle ut sjekklister, for å undersøke sammenhenger mellom ulike former for vold.

Formålet med studien var å samle statistikk på lokalt nivå gjennom å kryssrapportere mellom barnevern og en dyrevernorganisasjon. Forskerne ville bruke dataene til å undersøke sammenhengen mellom dyremishandling og vold mot mennesker, og potensielt bruke resultatene som verktøy for de som arbeider med vold, og for å kunne informere om denne sammenhengen. Forskerne utviklet et spørsmålsskjema for at saksbehandlerne skulle huske å stille spørsmål om henholdsvis barn og dyr. Alle saksbehandlere, både for dyrevern og for barnevern, gjennomgikk opplæring, hvor mandater og prosedyrer til barnevern og dyrevern ble gjennomgått. Opplæringen omhandlet også sammenhengen mellom vold mot mennesker og vold mot dyr.

Fra barnevernet ble det fullført 1 485 spørsmålsskjemaer, av disse var det 747 som hadde kjæledyr. Barnevernet henviste 16 familier til dyrevern. Dyrevernorganisasjonen fullførte 247 sjekklister, hvorav 94 hadde også barn i familien. De henviste 10 familier til barnevernet. I tillegg økte samarbeidet mellom etatene, til tross for hindringer i både lovverk og prosedyrer.

Hvordan blir dyremishandling håndtert i barnevernet?

Med en serie av spørreundersøkelser til sosialarbeidere i barnevernet, ville studien «Child Welfare and Animal Cruelty: A Survey of Child Welfare Workers» til Montminy-Danna (2007) undersøke hvordan dyremishandling håndtertes. I tillegg ville de kartlegge forekomsten av dyremishandling i sakene barnevernet arbeider med. Sammenhengen mellom ulike voldsformer er også en hypotese.

En spørreundersøkelse med fem spørsmål ble sendt til 500 sosialarbeidere. Av de 111 som ble inkludert, rapporterte 25 (22,5%) av sosialarbeidere at de hadde hatt saker hvor det også hadde forekommet mishandling av dyr det siste året. Av disse var det 22 som inkluderte dette i sine rapporter. Studien viste også at den som mishandlet kjæledyret i familien like gjerne kunne vært jente som gutt. Dette avviker fra den generelle dyremishandlerprofilen som viser at det er menn som i størst grad mishandler.

Barnevernets kunnskap om dyremishandling og forekomsten av kryssrapportering

Med en nasjonal spørreundersøkelse til barnevernkontor i alle stater i USA, ville Risley-Curtiss, Zilney & Hornung (2010) undersøke i hvilken grad spørsmål om kjæledyr og dyremishandling ble inkludert i barnevernets arbeid. I studien «Animal-Human Relationships in Child protective Services: Getting a Baseline» var det 45 stater, i tillegg til The District of Columbia som valgte å være med.

Studien tar utgangspunkt i at ulike voldsformer opptrer i samme familie. Det var særlig spørsmål om hvor mange dyr familien hadde, hvordan barnevernet undersøkte om det var mishandling av dyr i hjemmet, samt hvilken kunnskap barnevernet hadde om sammenhengen mellom dyremishandling, barnemishandling og vold i nære relasjoner som ble belyst. Det var også spørsmål om hvilke rutiner de ulike kontorene hadde for å melde til dyrevernsorganisasjoner. Også informasjon om dyre-assistert intervensjoner (pet-therapy) og opplæringen av sosialarbeidere, deres vurderingsverktøy og rutiner ble kartlagt. Barnevernet fikk tilsendt et spørreskjema med 23 spørsmål, som de skulle fylle ut på nett, via e-post eller telefon. 37% av statene som var med i studien svarte at de inkluderte kunnskapen om sammenhengen mellom de ulike voldsformene i opplæringen av nyansatte. Over 25% av statene lærer sine ansatte at de skal spørre om familiene har kjæledyr, og 20% spør familiene de er i kontakt med hva slags forhold de har til dyrene sine. I tillegg svarte 26% at de har en form for kryssrapportering til dyrevernet, og 24% har dyre-assistert terapi som et tilbud til barn og familier.

Av 50 stater i USA, var det i 11 stater lov til å melde om dyremishandling til rette instans. Seks stater hadde lovpålagt kryssrapportering. Av de 11 statene hvor det er lov til å melde fra om dyremishandling, deltok ni i studien. To av disse svarte de hadde kryssrapportering som rutine.

Det var bare fem stater som inkluderte spørsmål om dyremishandling i sin kartlegging av familier, og det kan derfor se ut som om sosialarbeidere som oppdager dyremishandling gjør dette ved tilfeldigheter mer enn ved direkte spørsmål om dette.

En deskriptiv nasjonal studie om hva sosialarbeidere kan, og hvordan de bruker kunnskap om dyr-menneske relasjonen

“Social Work Practitioners and the Human-Companion Animal Bond: A National Study” er

en nasjonal studie fra USA utført av Risley-Curtiss (2010) hvor 1649 sosial arbeidere har svart på et spørreskjema om deres kjennskap til ulike sammenhenger mellom sosialt arbeid og dyr og dyremishandling. Formålet med studien var å utforske hva sosialarbeidere kan om dette temaet og hvordan de bruker dette i sitt arbeid. Studien forklarer sammenhengen mellom vold mot dyr og vold mot barn som en utvikling fra å mishandle dyr til å utøve vold som voksen.

78,1 % av de som har svart på undersøkelsen hadde lest eller hørt om sammenhengen mellom vold mot dyr og vold mot mennesker generelt. 69,8 % hadde hørt om sammenhengen mellom vold i nære relasjoner og dyremishandling. 97,8 % hadde hørt om den positive effekten dyr har på mennesker og 91,1 % hadde hørt om den positive effekten dyr har på barn. Til tross for dette stilte 70,2 % av sosialarbeiderne ikke spørsmål om dyr i kartleggingsfasen. Kun 12 % stilte direkte spørsmål direkte om noen i familien hadde skadet et dyr. Studien konkluderer med at til tross for at sosialarbeiderne hadde kunnskap om sammenhenger og positive effekter av det å ha dyr, med direkte relevans for arbeid i barnevernet, integrerte ikke sosialarbeiderne dette i sitt arbeid med sine klienter.

En kvantitativ studie om hvor ofte sosialarbeidere søker informasjon om dyremishandling i sitt arbeid i barnevernet

I studien «The Significance of Animal Cruelty in Child Protection Investigations» av Girardi & Pozzulo (2010) er det undersøkt hvor ofte sosialarbeidere søker informasjon om dyremishandling ved inntak hos barnevernet. Studien undersøker også i hvilken grad de inkluderer informasjon om dyremishandling når de tar beslutninger om hvorvidt intervensjoner i familien er nødvendig. Studien forklarer sammenhengen mellom det å mishandle dyr som en atferdsforstyrrelse som senere kan føre til voldsutøvelse, også mot mennesker.

Ansatte på barnevernkontor i Ontario, Canada svarte på et spørreskjema på nett angående deres erfaringer med dyremishandling i undersøkelser det foregående året. Av 627 personer svarte 98 på spørreskjemaet, og 20 respondenter ble utelukket pga. for få utførte undersøkelser i barnevernet (fem eller færre). Mange av deltakerne hadde spurt barna, deres omsorgspersoner eller begge om dyremishandling i løpet av undersøkelsen. De svarte at det hadde vært tilfeller av dyremishandling, både utført av barn og omsorgspersoner i sosialarbeiderens saker. 45 % av sosialarbeiderne hadde observert barn skade dyr, og 28 % hadde observert omsorgspersonene fysisk skade dyr i undersøkelsesperioden. Fem prosent av

sosialarbeiderne rapporterte om at de rutinemessig stilte spørsmål om dyremishandling eller hørte om dette av familiene selv. 23 % av sosialarbeiderne rapporterte dette videre til dyrevernorganisasjoner, 48 % hadde ikke gjort dette selv om de hadde fått informasjon om at dette foregikk. Av de sosialarbeiderne som hadde vært vitne til dyremishandling, fortalte 89 % at far eller stefar var den som utførte mishandlingen. Av de som hørte om dyremishandlingen fra barna i familien, indikerte 95 % at det var far eller stefar som hadde utøvd denne volden. 94 % av sosialarbeiderne svarte at de hadde observert at dyrene i familien ikke ble ordentlig ivaretatt, ved for eksempel mangel på vann og mat og at dyrene ble oppbevart i alt for små bur.

Dyrehold i familier som er i kontakt med barnevernet

Hackett & Uprichard (2007) var de første fra England som utforsket holdninger og erfaringer med dyrehold i familier som var i kontakt med barnevernet. Studien forklarer sammenhengen mellom vold mot dyr og vold mot mennesker som kompleks, og at det å mishandle dyr som barn kan føre til voldsutøvelse mot mennesker som voksen, og videre at barn som er utsatt for mishandling, igjen kan mishandle dyr. Studien «Animal Abuse and Child Maltreatment» tok utgangspunkt i to ulike grupper hvor den ene gruppen bestod av 51 individer fra familier som var i kontakt med barnevernet, og den andre gruppen (kontrollgruppen) bestod av 60 universitetsstudenter. Det ble brukt et spørreskjema (Animal-Related Experiences Questionnaire) i begge gruppene.

Hypotesen til forskerne var at familier som var i kontakt med barnevernet hadde flere kjæledyr enn familier som ikke hadde kontakt med barnevernet. Resultatet viste at det ikke var signifikante forskjeller mellom gruppene når det gjaldt hvor mange som hadde kjæledyr. Det som var signifikant forskjellig var hvor mange dyr de hadde hatt. Av barnevernfamiliene var det bare 8% som bare hadde ett, eller ingen dyr, mens dette var tilfelle for 23 % av deltakerne i kontrollgruppen. Familiene som var i kontakt med barnevernet hadde gjerne hunder som kjæledyr, og dobbelt så mange hunder i husholdningen som kontrollgruppen.

Studien undersøkte også holdninger til kjæledyrene i de ulike gruppene. I familiene i kontakt med barnevernet, var flere enige om at kjæledyrene var en kilde til trygghet for barna. Fire ganger så mange i disse familiene fortalte at kjæledyrene var viktigere for barna enn for de voksne i familien. Dette kan bety at den støtten barna finner i å ha kjæledyr er viktigere enn hva voksne får ut av relasjonen med sine kjæledyr.

Den siste delen av studien undersøkte forekomsten og erfaringer med dyremishandling. Når det gjaldt å være vitne til dyremishandling var det ingen signifikant forskjell mellom gruppene. 44 % totalt svarte de hadde vært vitne til dyremishandling utført av en person som stod dem nær, og det var heller ingen forskjeller i frekvensen av dette. Den eneste forskjellen var knyttet til observasjoner av flere ulike typer av mishandling utført mot et dyr, der alle observasjonene av dette hadde forekommet i gruppen med familier i barnevernet. En annen hypotese, var at familier i barnevernet selv i større grad hadde utført dyremishandling, enn i kontrollgruppen. Her var det ingen signifikante forskjeller. Den siste hypotesen i studien var at barnevernfamiliene oftere enn kontrollgruppen opplevde at det ble truet med å skade kjæledyrene. Funnene her viste at medlemmer i barnevernsfamiliene var tre ganger mer utsatt for trusler mot kjæledyrene enn kontrollgruppen.

6.2 Forståelsesrammer – hvilket perspektiv brukes for å forstå vold og mishandling i de utvalgte studiene

Jeg har analysert de syv studiene med utgangspunkt i hypotesene beskrevet i begynnelsen av kapittelet. Fire av studiene ser dyremishandling som én av flere typer av vold som foregår i hjemmet. To av studiene har tatt utgangspunkt i at det å mishandle dyr som barn kan føre til voldsutøvelse mot mennesker senere i livet. I den siste studien var Girardi og Pozzulo de eneste som tok utgangspunkt i at det å bli mishandlet som barn, kan føre til at barnet mishandler dyr og andre mennesker som en reaksjon på dette.

De utvalgte studiene har alle tatt utgangspunkt i et feministisk teoretisk perspektiv, i tillegg forklarer tre av studiene voldsutøvelse også som antisosial atferd med behov for behandling, altså en individualistisk tilnærming. Jeg vil først forklare de ulike perspektivene, for så å se disse i sammenheng med funn i de utvalgte studiene.

Den individualistisk psykologisk modellen som forklaring på vold

I den tidlige fasen av forskning på vold i familier, ble vold forklart ved hjelp av en psykiatrisk eller psykopatologisk modell. Den psykiatriske modellen fokuserer på overgriperers personlighet som hovedkilde til forklaring på volden, gjennom eksempelvis psykopatologiske forklaringsmodeller. Dette betyr at det er karakteristikk ved individet, at de er mentalt syke, som er forklaringen. I USA har den amerikanske psykologforeningen anerkjent at

mishandling av dyr er et tegn på antisosial atferd (American Psychological Association, 1987; 1994 i Bjørnholt, 2014). I 1996 ble dyremishandling inkludert som et diagnosekriterium for mentale- og atferdsforstyrrelser (ICD-10) (Bjørnholt, 2014). Tre av studiene trekker inn denne forståelsen i tillegg til et feministisk perspektiv.

Girardi og Pozzulo (2010) og Montminy-Danna (2007) bruker denne psykopatologiske modellen for å forklare mishandling. «Animal cruelty is one of the diagnostic criteria for conduct disorder.....Therefore, when a child engages in (or witnesses) animal cruelty, it could be an important indicator that the child is experiencing emotional or behavioral difficulties that require intervention» (Girardi og Pozzulo, 2010, s. 54). De legger vekt på at det er nødvendig og viktig at behandling blir tilbudt de som utøver vold mot dyr, både voksne og barn.

I studien til Montminy-Danna (2007), hevdes det at barn som lever med, eller har erfart vold i nære relasjoner, er i risiko for å bli et offer, en som mishandler og noen ganger begge deler (s. 85). Også Zilney og Zilney (2005) trekker frem i sin studie at dyremishandling er integrert i flere ulike diagnostiske manualer, som et symptom på en atferdsforstyrrelse, og at det er en klar sammenheng mellom å bli mishandlet og det å bli en mishandler. Girardi og Pozzulo (2010) er også opptatt av diagnosekriterier for antisosial atferd. De knytter dette opp mot dyremishandling ved å hevde at hvis en oppdager at barn mishandler dyr, er det viktig å gi barnet den rette psykiske hjelpen, for å kunne behandle deres atferdsforstyrrelse. Modellen beskriver også at selvet traume ved å ha blitt mishandlet produserer distinkte karaktertrekk og defekter som vil, hvis de ikke blir behandlet, produsere krenkende og voldelig oppførsel (Hacking, 1991).

Kritikken mot de patologiske forklaringsmodellene har særlig vært sentrert rundt hvorledes diagnostisering indirekte fratruks voldsutøverene ansvar for volden. Gjennom å si at overgriper lider av en sykdom, er det sykdommen som forårsaker volden, ikke voldsutøveren selv (Stordeur & Stille 1989: 25). I det psykiatriske fokuset ligger det videre en fare for at volden reduseres til et symptom på en underliggende eller styrende diagnose. Ved å definere vold som et symptom på andre problemer, tas fokuset vekk fra voldshandlingene og volden kan slik unnskyldes, forklares eller tolkes som ikke-intendert atferd styrt av prosesser utenfor utøvers bevissthet. Det kan være lett å overse at det også er ulike eksterne faktorer, sosiale, kulturelle og økonomiske som kan være årsaksfaktorer, ikke bare det implisitte «farlige»

individet i familien. Sosiologien har ikke vurdert å definere, forstå og behandle sosiopati som fenomen, hevder Goodney Lea i sin bok «Delinquency and Animal Cruelty. Myths and Realities about Social Pathology». Det at psykologer og psykiatere har sett på dette fenomenet de siste 40 årene, har bidratt til å skape denne individfokuserende forståelsesrammen. Ved å bringe inn kontekst og sosiale forklaringer, har sosiologien kunne bringe inn flere ulike måter å forklare dette sammensatte begrepet som sosiopati er. I boken «Delinquency and Animal Cruelty. Myths and Realities about Social Pathology» (2007), hevder Goodney Lea at psykologien som felt er normativt, der klinikere måler fenomener ved å bruke spørreskjemaer, med intensjon om å skille individer fra hverandre ved hjelp av ulike kriterier. De som har egenskaper som ikke sammenfaller med den brede populasjonen, kan få en merkelapp som antisosial atferd, eller avvikende personlighetsforstyrrelse, hvis de faller inn under kriteriene for disse. Ved denne tilnærmingen kan mye bli borte i detaljene, hevder Goodney Lea (2005). I en diagnose inkorporeres mye informasjon, mens andre mer subtile forklaringer blir borte. Ved å stille spørsmål går en ut ifra at både forsker og informant deler samme oppfatning av begreper og mening. Mange forskere på sosiale fenomener har oppdaget at en slik felles mening og oppfatning sjelden er tilstede. Rase, klasse, kjønn og andre dimensjoner av kategoriseringer av erfaringer, gjør at denne prosessen med felles meningsdannelse ikke er så enkel, og den varierer med individer og grupper av individer. I mange av spørsmålene forskere har stilt personer om dyremishandling og vold, er ikke kontekst tatt i betraktning. Ved å stille spørsmål som kan virke enkle, uten å ta høyde for ulike oppfatninger av meningen i begreper som blir brukt, vil forskningen kunne basere seg på feil empiri. Ved å inkludere ulike sosiale mønstre når man tar for seg begrep som dyremishandling, vil flere ulike sosiale teorier kunne være nyttig. Ved å bare ha et psykologisk perspektiv, vil det kunne forklare funksjonene til en gitt patologi og hva det har å si for individet, men det vil ikke kunne forklare de sosiale funksjonene en slik patologi kanskje har. Ved å ha et mer sosiologisk blikk kan en diskutere om dyremishandling kan ha flere ulike sosiale funksjoner (Goodney Lea, 2005).

Feministisk teori som perspektiv for å forklare vold

Alle studiene forklarer vold- og mishandling med et feministisk perspektiv. Dette perspektivet forstås i sammenheng med patriarkalske maktstrukturer, hvor menn har etablert og opprettholdt en dominerende posisjon overfor kvinner de lever sammen med ved bruk av ulike former for makt og kontroll. Denne formen for dominans kommer til uttrykk gjennom vold og overgrep, men også som kontrollerende atferd (NOU 2003:31, 2003). Dette beskriver

de ulike studiene ved at blant annet kjæledyret blir brukt som en måte å true og skremme de andre familiemedlemmene.

Den maskuline dominansen kan forklares på to ulike måter. Den ene måten er at dominansen er et resultat av «strukturell tvang». Det er ikke rasjonelle valg som har skapt kvinners underordning og menns dominans, men strukturer i samfunnet som skaper ulike handlingsmønstre for kvinner og menn. Den andre måten er å se den mannlige dominansen som bevisste valg fra mannens side, og ønsket om å oppnå makt. Her er intensjon og rasjonalitet viktig for å forstå denne kjønnsmakten, og individet trekkes frem som viktig. Individet kan dog bli påvirket av strukturer og forventinger til hvordan menns maskulinitet skal utøves (NOU 2003:31, 2003). De ulike studiene trekker særlig frem menns rasjonelle valg og ønske om å oppnå makt som forklaring på voldsutøvelse.

Også de ulike studiene om dyremishandling og vold i nære relasjoner har vist at kjønn, makt og kontroll har en sentral rolle i den mannlige dominansen over kvinner og dyr (Ascione, 1998; Ascione et al., 2007; Faver & Strand, 2003, 2007; Flynn, 2000). En manns mishandling av dyr, som en del av mishandlingen mot kvinner og barn, avslører at intensjonen er å kontrollere sin partner. Adams (1995) har identifisert ni ulike strategier menn bruker for å kontrollere kvinner og barn ved bruk av dyremishandling. Ved å mishandle dyr, demonstrerer mishandleren sin makt, lærer underkastelse, isolerer kvinner fra venner og familie, uttrykker sin aggresjon mot kvinner uavhengighet, skaper et terror klima, skremmer kvinner fra å forlate dem, tvinger kvinner til å se på, eller ta del i mishandlingen av dyr og understreke sin makt. « A hierarchy in which men have power over woman and humans have power over animals, is actually more appropriately understood as a hierarchy in which men have power over woman, (feminized) men and (feminized) animals» (Adams, 1995).

Girardi og Pozzulo (2010) trekker frem at kvinner og barn kan være redde for å snakke om mishandling av dyr, fordi den som mishandler kan ha truet med å skade eller drepe kjæledyret hvis de snakker om dette. De tenker videre at sosialarbeidere må vurdere om de skal observere familiemedlemmers, og da særlig mannlige omsorgsgivere, atferd og interaksjon med familiens kjæledyr.

Også i studiet til DeViney, Dickert og Lockwood «Pets in Child Abusing Families» (1983) trekkes det frem makt og kontroll som forklaring på voldsutøvelse. En form for vold i familier, hevder DeViney et.al. er at et uskyldig offer blir «syndebukk» og da offer for vold.

Dette kan forklare at 37% av barna i familier med voldsproblematikk mishandlet familiens kjæledyr. En annen form for vold er triangulering, hvor volden er rettet mot et familiemedlem indirekte ved at en tredjepart (kjæledyret) blir utsatt for vold. Siden mange familier har tette bånd til sine kjæledyr, kan disse kjæledyrene bli målet for volden for å skade et familiemedlem. Også Risley-Curtiss (2010) trekker frem undertrykking av kvinner og barn som forklaringsfaktor i tråd med den feministiske teoriforklaringen. Hun bruker begrepet «Emotional battering», kvinners som har dyr som blir truet, skadet eller drept er redde for seg selv og sine kjæledyr (s.40). Zilney og Zilney (2005, s. 52) refererer til studier hvor kvinner, som har vært utsatt for mishandling, indikerer at deres mannlige partner har brukt kjæledyret for å kontrollere og skremme kvinnene til underkastelse.

Montminy-Danna (2007) skriver at å skade eller drepe kjæledyret kan bli brukt som en mekanisme for å sikre at barnet har en atferd som mishandleren vil ha, eller å true barnet til å ikke fortelle om mishandlingen og/eller seksuelle overgrep. Barnet blir skremt til å tie eller adlyde. Hun argumenterer videre for at kvinner og barn kan være lite villige til å fortelle om mishandling og dyremishandling, i frykt for at mishandleren skal skade kjæledyret. Det å true med å skade eller drepe kjæledyret til barnet, kan bli oppfattet av voldsutøver som en effektiv metode for å oppnå ønsket atferd fra barnet eller true det til å ikke snakke om mishandling og overgrep. Barnet skremmes til taushet.

Barnet kan også bli tvunget til å utføre mishandling som en form for straff eller for at mishandleren skal føle makt ved å tvinge noen til å utføre handlinger. Grensen mellom én selv og andre blir ofte utydelig når barn blir tvunget til å delta i mishandling. Mishandling av søsken eller andre de er glade i kan sammenlignes med å mishandle dyret barnet er knyttet til. Det å være vitne til mishandling av kjæledyret, kan oppleves som om barnet selv blir mishandlet. (Atwood-Harvey, 2007).

De utvalgte studiene betrakter kjæledyret som viktig for de enkelte familiemedlemmene. Det er i denne betydningen mishandleren får sin makt, og kan bruke kjæledyret som et redskap i sin destruktive atferd. Kjæledyret betyr noe for de som er offer for mishandling, og dyret blir således verdifullt for mishandleren som redskap. Redskap for å true kvinner og barn til å ikke fortelle om vold som utøves i hjemmet. Alle studiene trakk frem denne måten å utøve destruktiv atferd på.

6.3 Voldshandlingers hensikt, intensjon og motiv for å forstå fenomenet

I dette delkapittelet vil jeg først trekke frem hensikt, intensjon og motiv for voldshandlinger. Motiv for slike handlinger er viktig i det interaksjonistiske perspektivet. Å se vold og mishandling i et symbolsk interaksjonistisk perspektiv betyr å studere dette, ikke i lys av personlighetskarakteristikker, men som et fenomen. Interaksjonister regner vold som en situert, mellommenneskelig, emosjonell og kognitiv aktivitet som involverer negative symbolske interaksjoner mellom nære. Interaksjonister tenker at atferd alltid er i en situasjon, individene konstruerer sin atferd basert på deres definisjon av situasjonen, og alle situasjoner involverer selvet og minst én annen identitet (Blumer, 1980). Å situere vold slik, betyr at konteksten er det individer bruker når de utvikler sine personlige fortolkninger av hendelser (Reynolds & Herman-Kinney, 2003).

En del av forskningsspørsmålet i denne oppgaven, er hvordan både offer og utøver av vold beskriver og opplever destruktiv atferd. Det blir derfor viktig å utforske motivet for handlingen for slik å forstå hvorfor noen mennesker bruker vold.

Ulike motiv for bruk av vold

Ved å bruke symbolsk interaksjonisme som perspektiv, blir det teoretiske spørsmålet hvorfor mennesker velger å bruke trusler, avstraffelse, og/eller fysisk vold mot hverandre. Den symbolske interaksjonistiske teorien foreslår ulike motiv for bruken av vold (Tedeschi & Felson, 1994). I studiene jeg analyserer, er det særlig sosial kontroll og vold som en faktor i identitetsskaping som er interessant. Jeg beskriver disse kort her, og bruker dette som bakgrunn i den videre analysen.

Studiene som er utgangspunkt for min analyse, forstår voldsutøver blant annet som et individ som bruker sosial kontroll til å posisjonere seg som overordnet i familien. Dette gjøres ved å true, straffe og skremme ved hjelp av kjæledyret som verktøy. Det blir antatt i sosial interaksjonistisk teori at mennesker er belønningssøkende, og unngår straff hvis mulig. De fleste forsterkninger er initiert av andre mennesker. For eksempel hvis vi vil ha penger, må vi overbevise noen til å gi oss det, og hvis vi vil ha kjærlighet, må vi justere oss slik at noen kan elske oss. Med andre ord, hvis vi skal nå våre mål, må vi påvirke andre til å gjøre det vi trenger, slik at vi får det vi ønsker. Utfordringen for en person som er motivert av sosial kontroll, er å få den andre eller de andre til å føye seg. Det er mange måter å påvirke

mennesker på, inkludert overtalelse, tilbud om motytelser, løfter og allianser. Sterkere teknikker inkluderer bruken av trusler, straff og fysisk vold, det er særlig disse teknikkene som tas i bruk i konteksten dyremishandling.

Det er foreslått at bruken av disse teknikkene skjer når aktøren ikke har tro på at andre former for påvirkning vil virke, og aktøren ikke er villig til å gi slipp på sitt mål. Det er særlig når aktøren mangler sosiale ferdigheter, utdanning, eller andre personlige ressurser disse sterkere teknikkene brukes. En person som mangler evnen til å artikulere seg, kan ikke effektivt overtale andre til å gjøre det aktøren vil. Konflikter underminerer muligheten til å oppnå ønsket mål ved hjelp av positive former for overtalelse, siden begge parter vet at den andre er motivert for å oppnå sitt mål. Mangelen på tillit som kommer fra kunnskapen om at begge agerer ut ifra selvinteresse, kan plassere individene i en situasjon hvor de enten kan gi den andre personen det den ønsker, eller bruke tvangsmidler for å få det. Mangel og verdi på ressurs i en konflikt er relatert til intensitet og hvor stor sjanse det er for at tvang blir brukt (Tedeschi & Felson, 1994).

Substitutt for mennesker? Kjæledyrets ulike roller

Kjæledyret kan være et substitutt for mennesker. Sanders (1990) har i sin forskning merket seg at mennesker ofte referer til sine dyr som personer. I denne rollen fungerer dyret som en «stand-in» for en forelder, et barn, en venn eller andre signifikante andre. En faktor som er avgjørende for at dyr kan symbolisere venner eller barn, er det at vi gir dem personlige navn. Å navngi et nytt kjæledyr begynner transformasjonen fra det å være en hvilken som helst dyr, til det å være et spesifikk medlem av familien. Navnet gir kjæledyret en identitet og det gjør det lettere å snakke om og inkludere det som et medlem av familien (Arluke & Sanders, 1996). Vi kan snakke til dem som vi gjør med familie og venner, og vi kan snakke om dem, som andre som er viktige for oss. Det å gi dyr et navn gir oss mulighet for interaksjon og emosjonell tilknytning. Mange kjæledyr får «menneskenavn», som symbolsk gir kjæledyret rollen som en person med unike kjennetegn.

Kjæledyr som offer

Alle de utvalgte studiene har funnet at kjæledyret kan bli brukt til å true, skremme eller bli mishandlet, for å skade den som er glad i kjæledyret. En av ulempene ved å bli betraktet som et familiemedlem, er at kjæledyrene også kan være utsatt for vold i nære relasjoner. De er mer synlige, de er «noen» som Sollund (2013) hevder i sin artikkel «Selskapsdyr: vennskap versus

utnytting». Kjæledyrene har blitt «noen» som kan mishandles, og lide av dette. Når dyr mishandles for å ramme en tredjepart, er det fordi det betyr noe for det mennesket som rammes som tredjepart. Det samme kunne vært oppnådd ved f. eks å mishandle et barn. Dyr kan bli direkte mål for mishandling for å såre eieren. Å true med å gi bort kjæledyret eller drepe det, kan bli en viktig sosial kilde til sosial kontroll, eller et forsøk på sosial kontroll. Flere av de utvalgte studiene har beskrevet dette fenomenet (DeViney et al., 1983; Girardi & Puzzulo, 2010; Montminy-Danna, 2007).

Kjæledyr som symbolsk fiende

Når vi tenker på kjæledyr er det gjerne som mottakere av kjærlighet, men realiteten er at de er mottakere av alle former for følelser i interaksjon med mennesker. Konseptet med å flytte aggresjon, kan illustreres ved at et frustrert individ med innvendig aggresjon kan gå hjem å sparke katten sin. Dyret blir en symbolsk fiende. Selv om det å mishandle dyr blir møtt med sanksjoner, vil den ikke ha sammen sosiale stigma som det å rette aggresjon mot et annet menneske (Veevers, 2008). I tillegg vil et dyr være ekstra sårbart ved at det alltid er tilstede, også når den egentlige kilden for aggresjonen er utilgjengelig (Veevers, 2008).

Kjæledyret som forelder

En primær funksjon for menneskelig sosial støtte er at noen elsker deg, ser deg som verdifull og bryr seg om deg. Kjæledyr, og da kanskje spesielt hunder som er oppmerksomme på mennesker, fyller helt klart den rollen for mange barn. I flere av studiene sees kjæledyret som viktig for barna. Barna tenker på sine kjæledyr som en viktig kilde for emosjonell støtte. For mange av barna er kjæledyret en de snakker med om vanskeligheter i sine liv. Det kan se ut som om kjæledyret for barn som bor i familier med ulike utfordringer, er kjæledyret spesielt viktig. Kjæledyret kan fungere som substituttforeldre. Ikke bare har kjæledyret alltid tid til å være sammen med barnet, det er også permanent i den forstand at kjæledyret ikke går ut om kvelden, og det ytrer ikke ønske om å skille seg fra deg (Veevers (2008). Kjæledyret blir en forelder barnet kan regne med.

6.4 Ulike antakelser om at dyremishandling er til skade for mennesker

Det overordnede fenomenet i de utvalgte studiene er dyremishandling. Det å finne ut av hva dyremishandling er og hvordan det blir forstått, er en kompleks øvelse. Jeg vil diskutere viktigheten av å utforske kontekst og mishandlerens mening og forståelse av sin mishandling,

for å kunne forstå slike handlinger. Dyremishandling er i studiene trukket frem som fenomen, i forbindelse med hvordan en slik handling er til skade for mennesker. Det er ikke dyremishandlingen i seg selv som er viktig i disse studiene, men påvirkningen den har på mennesker. Jeg vil diskutere hvordan de ulike antakelsene for dette kommer til uttrykk. I de ulike studiene er hovedfokus på at dyremishandling er til skade for mennesker på ulike måter. Hvordan individer opplever og beskriver destruktiv atferd, og hvordan dette påvirker individene er det ulike antakelser om.

Meningen med mishandling er avhengig av sosial kontekst

Arluke (2006) hevder at det er ulike antakelser som ligger til grunn for hypotesen om at det å mishandle dyr kan være destruktivt for mennesker. For det første er det en antakelse at meningen i handlingen å skade et dyr, kan finnes uavhengig av den sosiale konteksten den inngår i. I et rettslig perspektiv hvor det finnes en formell definisjon, brukes denne uten å trekke inn sosial kontekst. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger, kan vi lese i Lov om dyrevelferd (Lov om dyrevelferd, 2009). Formuleringen «unødvendige påkjenninger og belastninger» avhenger av hvordan mennesker i spesifikke situasjoner forstår meningen i termen «unødvendig». Forskere definerer også mishandling i abstrakte og på sosialt uavhengige måter, hevder Arluke (2006). De fokuserer på handlingen i seg selv eller motivet som ligger bak. Hvordan mennesker forstår disse handlingene, blir ikke utforsket. Psykologer, blant annet, ser på hensikten, eller mangel på den, når de definerer dyremishandling (Rowan, 1993). Selv om dette fokuset kommer nærmere perspektivet til den som utfører dyremishandlingen, er forskerens tenkning fortsatt preget av tenkningen til den som utfører slike handlinger. Diskusjoner om hva som er eller ikke er mishandling forteller oss lite om hvordan mishandling faktisk blir definert av mennesker i samfunnet, i politiet, dyrevernorganisasjoner og i media. I tillegg er psykologiske tilganger redusert til tanker og handlinger fra individer, hvor mishandling definert av sosial interaksjon i grupper ikke blir tatt med. Mennesker kommer til enighet om hvilke ord og konsepter, som dyremishandling, betyr i ulike situasjoner.

Å utforske mening når barn mishandler dyr

I begynnelsen av analysekapittelet ble det beskrevet tre ulike sammenhenger mellom dyr som mishandles og vold rettet mot mennesker. To av hypotesene handler om barn som mishandler dyr og hva dette kan bety for barnet nå og som voksen. Når det gjelder dyremishandling og perspektivet symbolsk interaksjonisme, er viktig å undersøke hvordan (mis)handling blir

definert i konteksten de opptrer i, og hva dette betyr for de som utfører dem. Å finne ut av hvorfor barnet mishandler dyr kan være viktig for å sette inn rette tiltak i familien og barnet, eller i vurderingen om det i det hele tatt er nødvendig med tiltak. Jeg vil også diskutere ulike strategier barn kan benytte seg av for å kunne leve i familier hvor det utøves vold mot både dyr og mennesker.

Det finnes ulike teorier om hvorfor barn mishandler dyr, og hva denne mishandlingen kan føre til for barnet. En av de teoriene som ofte blir trukket frem er «The graduation hypothesis»; forestillingen om at vold mot dyr i en utviklingsperiode, barndom eller ungdomstid, kan si noe om en senere aggresjon mot mennesker i voksen alder. Hvis denne hypotesen stemmer, vil dyremishandling begått som barn kunne være en av mange potensielle indikatorer for fremtidig voldsutøvelse eller kriminalitet (Arkow, 1995; Ascione & Arkow, 1999; Kellert & Felthouse, 1985; Lockwood & Hodge, 1986).

Den tradisjonelle, psykologisk orienterte måten å se dyremishandling på tar ikke i betraktning barnet og barnets handlinger. Barn er aktive sosiale agenter som påvirker strukturer og prosesser rundt dem, og som har sosiale relasjoner som er verdt å undersøke. Dette konstruerer spørsmål om hvilken plass dyremishandling har i deres liv. Å undersøke slike spørsmål krever at det kartlegges hvordan barn og unge forstår mishandlingen (Arluke, 2006). Hvis barnet beskriver sin handling som morsom og spennende, må det undersøkes hva denne erfaringen betyr, føles og ser ut som for barnet (Arluke, 2006).

I en studie av Arluke (2006), hvor informantene var studenter ved et college, fant han ut at ca. 20 % av studentene hadde skadet eller drept et dyr i løpet av oppveksten. Dette funnet er i tråd med andre studier. Det Arluke også fant, var hvor viktig, og hvilken forståelse, studentene hadde av disse handlingene, og hva denne adferden betydde i en oppvekstkontekst. Studentene definerte flere elementer av handlingene som lek, ikke som mishandling. De kunne blant annet ikke huske sterke emosjoner rundt disse handlingene. De hadde ikke ment å skade eller prøvd å drepe dyrene. Handlingene var noe de fant på når de kjedet seg. Arluke har gitt det betegnelsen «dirty play». Senere i oppveksten, stoppet de å tenke på «dirty play» som noe morsomt, og hadde ikke gjort noe lignende siden.

Studien viser at dyremishandling utført som barn kan ha en sosial funksjon, og den må sees i kontekst. Arluke poengterer at mange ulike grupper, uansett hvordan de definerer

mishandling, bruker det til å bygge en ramme for sin identitet på en positiv måte. Handlingen var viktige i barnets utvikling av identitet. Studentene husket dyremishandlingen som et middel til å prøve ut og utøve «voksen makt», som de følte de var ekskludert fra, inkludert det å ha hemmeligheter, ha grenser, utføre handlinger og samle og bekrefte kunnskap som voksne har. Disse minnene var fulle av motstridende syn på dyr som gjenspeiler samfunnets inkonsekvente syn på dem som både objekter og kjæledyr (Arluke, 2006).

Arluke (2006) trekker frem i sin bok «Just a Dog», at det å betrakte dyremishandling som lek, kan illustrere hvordan barn tilegner seg kunnskap fra kulturen til de voksne og bruke dette kreativt til å adressere egne bekymringer. Kunnskapen barn har tilegnet seg har paralleller til samfunnet, for eksempel det å inndele mennesker i ulike grupper. Det samme gjør vi når vi deler dyr inn i ulike kategorier som legitimerer den inkonsekvente behandlingen av dem. Hvordan vi i vestlige samfunn graderer dyr, spesifiserer våre tanker om den moralske relasjonen mellom mennesker og dyr (Arluke & Sanders, 1996). Jo mindre dyr er regnet som en av oss, jo mer vil vi tolerere, ignorere og tillate mishandling.

Jeg har i dette analysekapittelet analysert hvilken forståelsesramme de ulike studiene har på vold og mishandling. Det er særlig en feministisk teoretisk tilnærming som er sentral og som forklarer vold ut ifra makt og undertrykking, og det er særlig kvinner, barn og dyr som blir rammet. Jeg har diskutert hvordan de ulike fenomenene som vold, dyr og dyremishandling kan forstås i lys av symbolsk interaksjonisme. Her er konteksten handlingen oppstår eller utføres i, et viktig aspekt for hvordan handlingen får sin mening eller betydning. Kjæledyrene har ulik betydning i ulike situasjoner og for ulike mennesker. De kan være en symbolsk venn, en forelder, en fiende eller et offer, men de har alle en viktig rolle for menneskene i studiene.

7.0 Kryss-rapportering; tverretatlig samarbeid

Fem av studiene har trukket frem tverretatlig samarbeid som viktig for å kunne oppdage og stoppe vold mot både barn og dyr. I de utvalgte studiene beskrives kryssrapportering som et verktøy i dette arbeidet. Kryssrapportering dreier seg om at ulike etater, i denne konteksten barnevern, politi og mattilsyn formidler og melder fra om bekymring til hverandre (Muri, 2020). Tverretatlig samarbeid kan i tillegg inkludere informasjonsutveksling og diskusjoner på tvers av profesjoner for slik å kunne finne løsninger i komplekse saker.

I dette kapittelet diskuteres hvordan ulike faktorer kan påvirke den enkelte profesjonelle og hvordan samarbeidet igjen påvirkes av dette. Det er viktig at sosialarbeideren forstår hvordan «ekspert-uttalelser» og meninger påvirker, ikke bare interaksjonen mellom de familiemedlemmene de arbeider med, men også de juridiske forståelsene, retningslinjene som utarbeides og hvordan sosialt arbeid skal utføres. Hva handlingene forstås som, utvikles på bakgrunn av hvilken type dyr det er, hvem som utfører handlingen og i hvilken kontekst den utføres i.

Definisjonsmakten i sosialt arbeid påvirker hvordan handlinger forstås

I alle studiene er rollen sosialarbeider viktig. Det er sosialarbeideres kunnskap om ulike fenomener og sosiale problemer, som danner kunnskapsbasen i de ulike studiene. Hvordan sosialarbeideren ordlegger seg og hvordan sosialarbeideren kategoriserer hendelser, er opp til den enkelte sosialarbeiderens tolkning, og plasseres innenfor rammene av den enkelte profesjonsutøvers erfaringsunivers. Det tilføres da betydninger av hendelsen som ikke var der da det skjedde (Jørgensen og Phillips 1999). Den amerikanske filosofen og pragmatikeren Richard Rorty (1997), sier at «sannheter finnes ikke, de skapes». Slik kan de ulike profesjonelle som skal samarbeide bringe inn sine «sannheter», og slik påvirke hvordan ulike hendelser blir forstått og hvordan de skal inngå i samarbeidet. Sosialarbeideren interagerer med sin kunnskap og sin forståelse av en families livssituasjon. I tillegg interagerer sosialarbeideren med normer, som forteller om hvordan en sosialarbeider burde respondere. Dette definerer så situasjonen og skaper et grunnlag for handling. De ulike profesjonelle i et tverretattlig samarbeid bringer inn sitt eget sett med verdier, prinsipper, fagkunnskap, forståelser og handlingsnormer. I sosialt arbeid er makt en sentral dimensjon. Kontrollfunksjonen mellom klient og sosialarbeider, og avmakt som følge av krenkelser og/eller vold i livet til klienten, er noe en sosialarbeider alltid må ta i betraktning. Når klient og sosialarbeider definerer hendelser ulikt, kan dette vise i hvilken maktposisjon sosialarbeideren er ved at en hendelse, som forstås på ulik måte, kan meldes til en annen etat i henhold til sosialarbeiderens definisjon av hendelsen. Sosialarbeideren er en myndighetsperson, som har makt i kraft av sin kunnskap og posisjon. Makten i relasjonen er knyttet til en definisjonsmakt som sosialarbeideren har i kraft av sin rolle (Moffat 1999; Dalheim 2006).

Når det gjelder begreper som dyremishandling og barnemishandling, vil det kunne antas at meningen i disse begrepene er forskjellig fra profesjon til profesjon, og også innen profesjoner. Det vil variere ut ifra hvilket sosiokulturelt perspektiv en har, og i hvilken grad

handlingen avviker fra de gjeldende kulturelle normer. Det er ikke slik at det er enkelt å dele ulike handlinger inn i «ikke-mishandling» og «mishandling». De som definerer må ta beslutninger om hvor på en skala det befinner seg (Hutchison, 1990). For eksempel; kan skolebarn være alene i 30 min? To timer? Eller over natten? Kan en forelder dra et barn i armen? Klype barnet hardt i armen? Slå barnet i armen?

En annen utfordring, er at den som definerer bruker motivasjon som målefaktor. Det er ikke alltid lett å differensiere mellom intensjonell og ikke-intensjonell handling (Hutchison, 1990). Brant moren babyens arm for å skade det, eller var det en ulykke når hun varmet vann for å lage grøt? Mange av slike hendelser foregår innenfor hjemmets fire vegger, uten vitner. Det er derfor vanskelig, om ikke umulig, å fastslå hvem som skadet barnet, og deres motivasjon og atferd under hendelsen.

8.0 Avsluttende diskusjon

Hensikten med min studie er å gi en forståelse for hvordan sammenhenger mellom vold mot barn og vold mot dyr blir forstått i de studiene jeg har analysert. Jeg har anvendt litteraturstudie som metode for å identifisere empiri for videre analyse. Mitt utvidede forskningsspørsmål er å se hvordan de ulike fenomenene (vold og dyremishandling) opptrer i perspektivet symbolsk interaksjonisme? Her vil handlingenes mening, og hvordan kjæledyrene kan forstås være sentralt. Jeg diskuterer videre hvordan definisjonen av fenomenene i de ulike studiene, eller mangel på sådanne, påvirker hvordan fenomenene forstås. Avslutningsvis diskuterer jeg hvilke utfordringer og fordeler som melder seg når disse fenomenene sees i sammenheng. Jeg vil her komme med forslag til videre forskning.

Hvordan blir sammenhenger forstått?

Jeg ønsket i denne oppgaven å studere hvordan sammenhenger mellom vold mot barn og vold mot dyr blir forstått. De ulike studiene har, som redegjort for i analysekapittelet, i hovedsak et feministisk teoretisk perspektiv på vold og dyremishandling. Når det gjelder et feministisk perspektiv på menns vold mot dyr i voldsrelasjoner, mener Adams (1998) at vold mot dyr er ytterligere et uttrykk for den strukturen som finnes i samfunnet. Han mener vold mot kvinners kjæledyr en måte å kontrollere kvinnen på, og indirekte utsette henne for vold.

Kvinnemishandling er en form for mannlig dominans, og det samme kan sies om det å skade dyr for å ramme kvinner og barn. Dyret blir i den forbindelsen et objekt, noe som kan brukes

og betraktes instrumentelt. Statusen til kvinner og barn i en husholdning er relatert til den kulturelle, økonomiske og ideologiske statusen kvinner har i den patriarkalske kulturen. Statusen til kjæledyr blir også relatert til den kulturelle, økonomiske og ideologiske statusen til dyret i en patriarkalsk humansentrisk kultur. Krenkingen av hva som vanligvis anses som høy-status dyr i hjemmet, slik som kjæledyr, blir relatert til dyrs lave status i kulturen generelt. Kvinnemishandling synliggjør hvordan statusen til kvinner og dyr i en patriarkalsk kultur kan endres. I det ene øyeblikket et kjæledyr, i det neste, skadet eller død. Mishandling eliminerer statusen som kulturen har gitt til spesielle dyr som kjæledyr, og disse får dermed den lavere statusen som de fleste andre dyr har i vår kultur (Adams, 1995).

Kunnskapsbristen, og mangelen på interesse for kjæledyrene i sosialt arbeid, kan kanskje også delvis forklares ut ifra et feministisk perspektiv. På individnivå kommer dette til uttrykk gjennom mangelen på spørsmål knyttet til kjæledyr når kvinner blir utsatt for vold. Barn som vokser opp i familier med vold, føler seg ofte usynliggjort i møte med offentlige instanser. Barna blir oversett når politiet kommer til hjemmet. Dette blir forklart med at barna sov, eller ikke var tilstede ved hendelsen (Mullender et.al. 2002). Dette er parallelt til hvordan kjæledyr behandles når barnevernet er inne i en familie. Kjæledyrene ignoreres ved at det ikke stilles spørsmål om hvordan de ivaretas eller om de utsettes for vold.

Hvordan vi tenker om og behandler dyr

Jeg har også diskutert de store kulturelle forskjellene i vårt syn på dyr. Kjæledyr blir behandlet som babyer, mens kyllinger, griser, kuer og andre domestiserte dyr blir behandlet som industrivarer. Eiere av kjæledyr snakker om dyrene som familiemedlemmer, samtidig som mange kjæledyr blir omplassert, avlivet og i verste fall dumpet på gaten. Det er også kulturelle forskjeller når det gjelder avlivning av dyr. Er det galt å drepe dyr? Tydeligvis ikke, lærer barnet idet det serveres hamburgere.

Kjæledyr, som hund og katt står i en særstilling i europeiske øyne (Melson, 2001). I andre land er kuer hellige, men man spiser hunder. Vi tilkaller skadedyrutryddere, men å dra vingene av en flue, er det dyremishandling? Fiske og jakt er morsomme familieaktiviteter, men å skyte på kråker eller katter er forbudt. Hver kultur har sin egen forståelse av hva som er dyremishandling. Den institusjonaliserte avlivingen av dyr, for menneskers nytte og behov er fundamental for menneskearten, samtidig er det noen dyr som beskyttes mot å bli spist, nemlig kjæledyrene. Margaret Mead har sagt: «Delicately precisely, carefully, within each

subculture, in the country, in the city, on the farm, by the sea, the lines are drawn. Pests to be killed, food to be eaten, pets to be loved, are discriminated for the growing child» (Mead, 1964., s.30-31). Dette blir svært vanskelig for barn å forstå. Barns vold mot dyr setter søkelys på linjene som krysses i en kulturs blanding av utilitarisme, vennskap, voldelighet og velvilje i vår behandling av dyr. Menneskets bånd til dyr har eksistert i årtusen i flere ulike konstellasjoner. Det har vært både skadelig og gunstig for dyret, både komplekst og motstridende. I den vestlige kulturen har det vært et stort misforhold mellom behandlingen av dyr, og hvordan vi tenker om dyr. Som nevnt er forskningen på dyremishandling, og dens assosiasjon med vold mot mennesker, ennå i en tidlig fase, og jeg tror forskningen på dette vil ekspandere når vi studerer dette fenomenet i mer detalj.

Konstruksjonen av narrativer i destruktive handlinger

Språket som brukes når det snakkes om følelsesmessig fenomen som vold, er ladet med historiske, moralske, kulturelle og sosiale verdier, selv i vitenskapen. Hva som er riktig, og hva som er galt varierer mellom klasser, kulturer og av og til også kjønn. Jeg har argumentert for at vold og mishandling som fenomen er historisk og sosialt konstruert.

Beskrivelser av mishandling er nødvendigvis ikke objektive eller faktuelle. De er narrativer som inneholder ulike meninger, intensjoner og årsaker. De kan fortelle oss hva slags mennesker vi er, hva slags samfunn vi lever i og kvalitetene som gjør oss til unike, levende vesener. De er heller ikke alltid enkle og konsistente fortellinger, fordi en del av vår felles identitet består av bekymringer, tvil og konflikter. Arluke skriver i sin bok «Just a Dog» (2006) at «these concerns, however inconsistent they are, must be teased out of the mix to help us better understand our confused thinking about the abuse and neglect of animals» (s. 18).

Meningen i handlingen

Ved at dyr blir sett på både som objekter å eie og bruke, og som individuelle individer som blir forstått og som blir elsket, har de en status som resulterer i en ambivalent kulturell orientering til dem. Denne kulturelle ambivalensen, sammen med den underordnede statusen til kjæledyret, leder altfor ofte til mishandling, tankeløs behandling og en avslutning på vennskapet. Når dyr utsettes for mishandling, er det nødvendig å utforske disse handlingen for å kunne forstå hva som gjør dette mulig, men også for å kunne skille mellom hvilke handlinger som kan regnes som mishandling, og som kan være skadelig for mennesker. Det er

i denne forbindelsen dyremishandling er interessant i denne oppgaven. Kjæledyrets betydning for sine eiere, blir i konteksten dyremishandling noe negativt. Det er fordi de er betydningsfulle på mange måter, at de blir verdifulle for en person som ønsker å demonstrere sin makt, eller skremme og true andre familiemedlemmer.

Kjæledyrenes betydning og ulike roller

En av hovedfunnene i min analyse, var at det i alle studiene ble det trukket frem hvor viktig kjæledyret var for familiene barnevernet var i kontakt med. Et resultat av analysen i de ulike studiene, var hvordan kjæledyret kan ha ulik betydning og inngå i ulike relasjoner.

Menneskers nære forhold til sine kjæledyr kan sies å være innenfor konstruksjonen vennskap. Dette krever intersubjektivitet. Lek, som Bateson var opptatt av, krever at deltakerne evaluerer situasjonen, definerer perspektivet til den andre og har regler som er felles forstått, for å kunne agere sammen. Kjæledyreiere gir gjerne stemme til sine kjæledyr, og uttrykker det de tror er dyrenes tanker og følelser. Denne praksisen med å snakke for, demonstrerer den praktiske definisjonen av den andre (her dyret) som springer ut av situasjoner i hverdagen. Da jeg arbeidet på Norges veterinærhøgskole kunne dette observeres, og det ble betraktet som vanlig «praksis». Eierne forteller om symptomer og hva dyret er redd for på denne måten.

Kjæledyr er viktig for mennesker (Cain, 1983, 1985; Hichrod & Schmitt, 1982), og særlig viktig for mennesker som har det vanskelig. I familier jeg har vært i kontakt med via min jobb i barnevernet, har dette vært tydelig. Barn i disse familiene har ofte vært svært opptatt av å vise familiens dyr og fortelle om dem. I konflikter mellom foreldrene eller i andre belastende situasjoner, har barna selv fortalt at kjæledyret har vært en omsorgskilde. Dette er i tråd med funnene i studiene i denne oppgaven.

Jeg har argumentert for at kjæledyrene blir betraktet som familiemedlemmer og fyller ulike roller. Dette krever at vi ser på dem som individer med en egen personlighet. Vi leser egenskaper inn i dyrene og dermed fyller de ulike roller på godt og vondt. Dyrene blir noe i seg selv i tillegg til rollen som familiemedlem. Kjæledyr blir regnet som personer, og de behandles som det. Dyrets personlighet er et produkt av en interaksjon, som igjen er basert på eiers definisjon. Konteksten denne relasjonen befinner seg i, er avgjørende for definisjonen (Bogdan & Taylor, 1989). Dyrene beskrives som empatiske, støttende sosiale aktører. De kan definere sosiale situasjoner og justere seg etter som situasjonen krever det, ved at de for

eksempel trøster når det har vært en voldsepisode. For barn er dyrene ekstra viktige når de har det vanskelig. Det er den emosjonelle forbindelsen mellom mennesket og dyret som gjør symbolske interaksjoner mulig. Fordi denne relasjonen ikke er en relasjon mellom mennesker, vil en relasjon til et kjæledyr ikke være avhengig av utseende, alder, økonomi, evner og andre faktorer som preger relasjoner mellom mennesker.

Kjæledyrene i sosialt arbeid

Ved å forstå mer av hvilken rolle disse kjæledyrene har i familiene, vil det være mulig å integrere familiens følelser for dyrene inn i en terapeutisk kontekst. Det vil også kunne brukes som et verktøy for å forstå både de skadelige, men også de gode prosesser i familien.

Det beskrives i flere av de utvalgte studiene, hvor vanskelig det er for familiemedlemmene å fortelle om dyremishandling. Det vil derfor være viktig for sosialarbeidere å undersøke tilknytningen de ulike familiemedlemmene har til sine kjæledyr, som et ledd i vurderingen av familiedynamikken og relasjoner. Det var flere familiemedlemmer som uttrykte behov for hjelp til å komme over traumer, som følge av å være med på eller være vitne til dyremishandling. Girardi og Pozzulo (2010) trekker frem betydningen av at sosialarbeidere spør om familiens kjæledyr for barna og at når de forstår at sosialarbeideren bryr seg om hvordan kjæledyret har det, kanskje de føler at de kan fortelle om vanskeligheter i sine liv.

Utfordringer ved å definere komplekse fenomener

En stadig endring av og mangel på en felles definisjon, eller mening og forståelse av fenomenet mishandling er et problem i denne forskningen. Dette påvirker hvordan sosialarbeidere tenker om og forstår dyremishandling, og igjen hvordan de inkluderer det i sitt arbeid.

Et forsøk på å redegjøre for alle mulige former for mishandling er en nesten umulig oppgave, og avgrensningen vil bare være i kreativiteten til mishandleren. En slik oppramsing vil kunne si noe om hva slags handlinger som defineres som dyremishandling, men vil ikke kunne gi en forståelse for volden. I tillegg vil det å dele opp mishandling i kategorier gjøre at mye vil være utelatt. Det er mange spørsmål rundt dyremishandling som fortsatt ikke er besvart. Hvor mange barn vs. voksne mishandler dyr? Det er skrevet mye om barn som mishandler dyr, men ifølge statistikk er dyr mer utsatt for mishandling fra en voksen enn et barn (Solot, 1997). Hvordan fordeler dyremishandling seg i forhold til kategorier som klasse, rase, kjønn og andre variabler? Er det større sannsynlighet for at mennesker mishandler dyr de kjenner eller

dyr de treffer tilfeldig (familievold vs. tilfeldig vold)? De ulike kategoriserte mishandlerne – er det mer sannsynlige at de utøver en spesifikk type vold (Solot, 1997)?

Dyremishandling kan ikke fullt ut forstås bare ved å se på karakteristikker av enkelt individer. Sosiale faktorer, inkludert sosiale institusjoner og kulturelle normer, bidrar alle til vår forståelse av hvorfor mennesker er slemme mot dyr (Flynn, 2012). Her er det mange uklarheter. En mer detaljert forståelse av dynamikken, i når mennesker mishandler dyr vil kanskje føre oss nærmere en reduksjon av alle former for vold (Solot, 1997). Å definere hva som utgjør mishandling er vanskelig, uavhengig av offerets art. Noen definisjoner av vold i nære relasjoner er konsentrert rundt atferden personen har for å kontrollere en partner, inkludert fysisk, emosjonell, psykologisk og seksuelle handlinger. Denne definisjonen kan ikke oversettes direkte i forhold til vold mot dyr, fordi det at mennesker kontrollerer dyr er gitt, og ikke et tegn på mishandling. Hvordan mennesker emosjonelt og psykologisk mishandler dyr kan debatteres, da dyrs emosjonelle og psykologiske behov er vanskelig å vite eksakt (Ellefsen, 2013).

Dyremishandling og fokuset på fysisk skade

Fokus på mishandling av dyr har tradisjonelt vært knyttet til fysisk skade. Dette fordi det er det letteste formen for vold å gjenkjenne. Ved å definere det slik er det to viktige faktorer som blir utelatt. For det første er forsømmelse en stor del av problemet i saker som omhandler dyremishandling. Forsømmelse faller inn under det å med hensikt å påføre skade og smerte i mange definisjoner. Hva med den formen for forsømmelse som kan beskrives som uvitenhet eller funksjonssvikt? Der dyreeiere for eksempel har hunder ute en kald vinternatt, eller binder hunden ute en varm sommerdag og glemmer å fylle vannskålen. I Norge er det vanlig å skille mellom overlatt (proaktiv) vannskjøtsel og det som skyldes manglende evner eller funksjonssvikt som blant annet psykisk sykdom. Hvis disse formene for mishandling er majoriteten av saker som defineres som dyremishandling, skulle de ha blitt inkludert mer spesifikt i definisjoner? Er det slik at vi ønsker mer fokus i forskningen på aktive former for vold og mishandling, med den risiko for at de fleste former for mishandling ikke er med, må vi gjøre dette med en klar intensjon. Andre har utvidet definisjonen til også å omhandle forsømmelse, men bare når den er intensjonell (Gullone, 2009).

Det andre problemet vi møter når vi tar i betraktning en definisjon som fokuserer på fysisk skade, er motsigelsene i vår kulturs bruk av dyr. Handlinger som sees på som helt klare

eksempler på dyremishandling når de er utført av spesifikke individer i spesifikke kontekster, er kulturelt akseptert i andre situasjoner. Oppdrett og slakt av dyr for mat, pels, fising, eksperimenter, jakt som sport, dreping av insekter og «skadedyr» blir alle sett på som klare eksempler på intensjonell påføring av skade og smerte på et ikke -menneskelig dyr. Dette er handlinger utført av millioner av mennesker hver dag, og er ikke vurdert til å være umoralske av de fleste mennesker (Gullone, 2009). Problemet med å utelate visse former for mishandling som ekstremavl, sport, eksperimenter og fravær av kjærlighet er at de ikke kommer til syne i statistikken. Det betyr ikke at de ikke finnes, men snarere at samfunnet ser på slike handlinger som akseptable og kanskje også vanlige. De rapporterte former for mishandling forteller mer om hva samfunnet oppfatter som et problem, enn hva som faktisk foregår.

Akseptabel og ikke akseptabel mishandling

Når en hviler på menneskers egne gjenfortellinger av hva de har utført av mishandling av dyr, kan en undre seg over hvordan mennesker skiller på jakt (for underholdning) og det å slakte dyr. Det er kun det siste som ikke betraktes som mishandling. Det å mate ender og måker med rødsprit, for å se de miste kontroll for fornøyselsens skyld, vil de fleste kategorisere som mishandling, men noen få ser på dette som uskyldig moro. Subkulturer, som aksepterer for eksempel hanekamper, hundekamper og hard fysisk avstraffelse ved trening av et dyr kompliserer bildet ytterligere. Hvor trekker vi linjen for hva som er akseptabelt og hva som ikke er det? Samfunnets definisjon på hva som er akseptabel og ikke akseptabel oppførsel forandrer seg. Vi ser dette ved for eksempel pelsbruk, hvor holdninger er i endring. De kulturelle forskjellene i forhold til dyremishandling vil ikke forsvinne i morgen, men forskere må være bevisste og villige til å forholde seg til disse forskjellene, og særlig hvis forskningsdeltakere blir bedt om å fortelle om egne erfaringer med mishandling (Ellefsen, 2013).

Studien til DeViney et.al. (1983) definerer ut ifra hva samfunnet tenker er akseptabel og ikke akseptabel oppførsel. Her ble begrepet dyremishandling delt opp i ulike kriterier, hvorav en måtte oppfylle minst ett av disse kriteriene for at familien skulle kunne si å ha utøvd dyremishandling. De ulike kriteriene er noe diffuse som «Observable or reported pain or suffering due to inflicted pain beyond forms of discipline commonly accepted in our society» (DeViney et.al., 1983 s.325). Her trekkes det på samfunnets definisjon av hva som er uakseptabelt. Når en fremhever det sosialt uakseptable med dyremishandling, kan dette være

forståelig fra et offentlig politisk ståsted. Samtidig kan det være med på å begrense diskusjonen til å gjelde handlinger som nesten alle vil være enig om er sosialt uakseptable, hvor noen former for mishandling (fra dyrenes perspektiv) som tyrefekting, rodeo, jakt som fritidssysse, som er mer eller mindre sosialt akseptert blir utelatt. Hvis dyr skal betraktes som mer enn en indikator på vold mot mennesker, vil det sosialt akseptable og det sosialt uakseptable ved en voldshandling være mindre relevant enn problemet med graden av lidelse påført et dyret. Å slå et barn er antatt å være like vondt og stressende for barnet uavhengig av om samfunnet tillater vold i oppdragelsen.

Ladede begrep i definisjoner

I flere studier blir dyremishandling presentert som et «enkelt» fenomen, og det blir da ikke problematisert at mishandling er komplekst og som Hackett og Uprichard (2007) kaller «an umbrella term for a range of very discrete behaviours with different motivations and outcomes» (s. 8). Studien til Hackett og Uprichard (2007), er den eneste studien i utvalget som trekker frem at barnemishandling og dyremishandling kan være svært ladede begrep. De har i sin studie brukt termer som «hurt» og «cruelty» når de snakker om mishandling av dyr og unngått følelseladede begrep som «child abuse» og «animal abuse». Det kan diskuteres om ikke «cruelty» også kan være et følelseladet begrep. Hackett og Uprichard (2007) introduserte i tillegg kategorien «hurting animals» i sin studie, som lot deltakerne selv definere atferd som de tenker som skadelig. Dette for å unngå å begrense forståelsen deltakerne hadde av dyremishandling. Hvis en deltaker indikerte at de hadde erfaring med dyremishandling, ble de oppfordret til å beskrive hva som skjedde med egne ord, for slik å få frem deltakernes mening med sin handling. Det kommenteres i denne studien at ved å ikke definere begrepet dyremishandling, beskrev noen av deltakerne en type atferd som i mange kontekster kunne beskrives som sosialt akseptert, men som de selv beskrev som dyremishandling. Det er her utfordringer med å skulle lene seg på definisjoner som har inkludert termer som «sosialt akseptert», eller ingen definisjoner hvor mangelen på en felles definisjon av hva som er dyremishandling, og alle de forskjellene som skiller ulike definisjoner på bakgrunn av kultur gjør det vanskelig å sammenligne ulike studier av sammenhengen mellom vold mot dyr og vold mot mennesker. De fleste studiene er basert på intervjuer med ulike aktører, som selv forteller om dyremishandling.

Har mennesker antroposentriske vrangforestillinger?

Symbolsk interaksjonisme er opptatt av å gjøre sosialt liv forståelig. Det sentrale er at mennesker handler på bakgrunn av hvilken mening som kommer til uttrykk gjennom sosial interaksjon (Blumer, 1969). Det kan jo være slik at «realiteten» er at de som har en nær relasjon til sitt kjæledyr, ser dem som omtenksomme og gjensidige, konstruerer unike identiteter, og regner dem som fullstendige partnere i en felles handling, har antroposentriske vrangforestillinger. Mead (1962) mener at dette er tilfellet; «We, of course, tend to endow our domestic animals with personality, but as we get insight into their conditions we see there is no place for this sort of importation of the social process into the conduct of the individual» (s. 182-183). Jeg argumenterer for at mennesker skaper mening, og omsorgsgivere baserer sin forståelse for sitt kjæledyr, og konstruerer relasjoner med dem på erfaring med atferd i kontekst. Teori, hevder Bernstein (1990), er vurdert best ved hvor nyttige de er, heller enn om de er riktige eller gale. Fordi Mead utelukket interaksjoner med dyr på bakgrunn av manglende språk i den symbolske interaksjonismen, trenger ikke dette bety at mennesker ikke interagerer med dyr. Jeg har argumentert for at interaksjonen med dyr blir gyldig, fordi mennesket tar utgangspunkt i at den er det. Mead har utelukkende hatt fokus på alle ulikheter mellom mennesker og dyr, og ikke på alt det vi tross alt har til felles.

8.1 utfordringer og fordeler med å se fenomenene i sammenheng?

Utfordringer ved et tverretatlig samarbeid

Et tverretatlig samarbeid kan ha mange utfordringer. Dette fordi det er ulike profesjoner, med ulik forståelse og kunnskap som skal arbeide sammen. Det er derfor avgjørende at en felles, reflektert forståelse av fenomenene vold mot mennesker og dyremishandling ligger til grunn ved et tverretatlig samarbeid. Hvilken forståelse og mening de ulike profesjonelle legger i handlinger får konsekvenser for hvilke handlinger som rapporteres videre. Vold og dyremishandling er begreper som inneholder ulik forståelse fra samfunn til samfunn, fra kontor til kontor og fra individ til individ. Disse fenomenene er sosial konstruert, og er derfor avhengig av kultur og kontekst de inngår i. Usikkerhet og uenighet om definisjonskriterier i kryssrapportering, kan føre til at bare de mest ekstreme sakene blir rapportert (Lindsey, 1994). Faren er da at alvorlig vold blir redusert til definisjoner som trekker på medisinske diagnoser og fysisk vold, hvor annen alvorlig mishandling ikke blir oppdaget. En for vid definisjon, vil imidlertid kunne føre til et skred av rapporteringer hvor de ulike etatene kan få vanskeligheter med å følge opp (Lindsey, 1994). I studien til Zilney og Zilney (2005) var det flere saker som

ikke ble rapportert videre til den andre etaten på bakgrunn av misforståelser og mangel på kunnskap om hva som er mishandling. Det viste en mangel på en felles forståelse for begrepene vold og mishandling. Og det var også flere saker hvor sosialarbeideren selv tok på seg oppgaven med å veilede klienter i hva som er godt dyrehold uten profesjonell kunnskap.

Taushetsplikt

Gitt en dokumentert sammenheng mellom dyremishandling og vold i nære relasjoner, burde sosialarbeidere, og andre profesjonelle som er i kontakt med utsatte familier, ha en forståelse og kunnskap om at hvis dyremishandling finner sted, er det en mulighet for at annen vold også kan forekomme og vice versa. I Norge er det en særlig meldeplikt for helsearbeidere og andre offentlige myndigheter til å melde mistanke om vold mot barn. Privatpersoner har et moralsk ansvar til å melde fra når de har grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling eller omsorgssvikt. For ansatte i barnevernet er disse bundet av taushetsplikt, også overfor andre offentlige etater. Det kreves derfor samtykke for å kunne melde fra om dyr som er mishandlet. Dette gjør at et tverretatlig samarbeid i Norge krever god kunnskap om taushetsplikt og meldeplikt. Jeg har ved flere anledninger i mitt arbeid i barnevernstjenesten møtt denne problematikken. Når mor og barn flytter til et krisesenter og far blir arrestert av politiet, blir ofte dyrene igjen i hjemmet uten tilsyn. Barnevernet er bundet av sin taushetsplikt, hvis de ikke har samtykke fra eiere av kjæledyrene til å melde fra til Mattilsynet.

Hvorfor samarbeides det ikke?

I flere av studiene i denne oppgaven, stilles det spørsmål ved at det ikke samarbeides i større grad på tvers av etater, når denne sammenhengen hevdes å være empirisk bevist. Det kan ut ifra de utvalgte studiene se ut til at dyrevelferdsorganisasjoner, barnevern og andre etater jobber segregert. Forståelse av og intervensjon ved volds og mishandlingshendelser mot dyr og mennesker sees som separate hendelser som rammer spesifikke grupper. I de ulike studiene indikeres det at selv om sosialarbeideren kjenner til sammenhenger mellom vold mot mennesker og vold mot dyr, inkluderer de ikke dette i sine vurderinger, og de færreste har retningslinjer for et tverrfaglig samarbeid. Dette på bakgrunn av blant annet profesjonell ignoranse som en kritisk barriere for dette samarbeidet. Det trekkes frem verdiforskjeller på barn og dyr, som ble synliggjort ved at flere sosialarbeidere ikke så viktigheten av og var motvillige til å undersøke dyrevelferden i familiene de hadde kontakt med, altså en

humansentrisk partiskhet. Sosialarbeideren avviser at kjæledyrene kan være viktige for familiene, og at det sees på som ukonvensjonelt å trekke inn kjæledyr i sosialt arbeid.

Fordeler ved et tverretatlig samarbeid

Et tverretatlig samarbeid kan ha flere positive effekter. Ved at ulike forståelse og ulike kulturer (innen den enkelte profesjon) møtes, gis det anledning til å utforske disse forskjellene. Dette kan bety en utvidet og mer reflektert forståelse. Slik kan samarbeidet utvide den enkeltes kunnskap og det gis anledning til å lære av hverandre.

Etter å ha lest utallige studier og artikler, og med erfaring fra barnevernsarbeid og som dyrepleier, mener jeg at et tverretatlig samarbeid har mye å tilby de ulike profesjonene, selv om kunnskapsgrunnlaget er forskjellig. Utfordringen ligger i hvordan en effektivt kan identifisere og beskrive det spektrum av vold som fenomenet består av, ved å bruke informasjon fra ulike etater og organisasjoner. Informasjon fra et tverretatlig samarbeid kan bidra til å forme nye konsepter og kausale modeller, som kan forklare voldelige handlinger, og tilby en rikere forståelse av mishandlere og ofre (Long, Long og Kulkarni, 2007). Kryssrapportering mellom etater kan, når det gjelder vold mot mennesker og dyr, derfor føre til bedre dokumentasjon av vold, og det kan være med på å avdekke atferdsmønstre for mishandling. Med ulike blikk kan vi sammen utgjøre en forskjell for mange barn og dyr. For at dette skal kunne gjennomføres trenger alle de etater som skal inngå i et slikt samarbeid opplæring i hverandres mandat for å kunne utarbeide felles retningslinjer. Det er også behov for en justering av dagens lovverk knyttet til taushetsplikt. I dag er det vanskelig for barnevernsansatte å melde fra om dyr som ikke blir godt nok ivaretatt. I Norge har en slik kryssrapportering ikke ennå blitt forankret i lov, men det oppfordres til at politi, barnevern, Mattilsynet og privatpraktiserende veterinærer melder bekymring til hverandre ved mistanke om vold. Det lages per dags dato veiledere for hvordan et slikt samarbeid kan gjennomføres (Muri, 2020).

Som dyrepleier og barnevernspedagog, med mange års erfaring, og etter å ha skrevet denne oppgaven tenker jeg et tverretatlig samarbeid kunne vært et godt bidrag i kampen mot vold og mishandling. En justering av lovverket ville kunne bidra til at etater kan melde og diskutere med hverandre. Det er også en utfordring at mange profesjoner ikke anerkjenner at dyr er viktige individer for mennesker, og slikt sett ikke ser relevansen i å sette seg inn i hvordan vold mot mennesker og vold mot dyr kan opptre sammen i en familie. Videre forskning på

disse sammenhengen er viktig for å øke kunnskapsgrunnlaget, slik at flere mennesker og dyr kan få hjelp.

Litteraturliste

- Adams, C. (1995). Woman -battering and Harm to Animals. I *Animals and Women: Feminist Theoretical Explorations*. Durham, NC: Duke University Press.
- Agnew, R. (1998). The cause of animal abuse. A social-psychological analysis. *Theoretical criminology*, 2, 177-209.
- Arkow, P. (1999). The evolution of animal welfare as a human welfare concern. I F. R. Ascione & P. Arkow (Red.), *Child abuse, domestic violence, and animal abuse: Linking the circles of compassion for prevention and intervention* (s. 19-37). West Lafayette: Purdue University Press.
- Arluke, A. (2006). *Just a Dog: Understanding Animal Cruelty and Ourselves*. Philadelphia: Temple University Press.
- Arluke, A. (2010). *Our animals, ourselves*. London: Academic Press.
- Arluke, A. & Sanders, C. (1996). *Regarding Animals*. Temple University Press.
- Ascione, F. R. (1994). The Abuse of Animals and Human Interpersonal Violence. Making the Connection. I F. Ascione & P. Arkow (Red.), *Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press.
- Ascione F. R. (1998). *Children and Animals: Exploring the Roots of Kindness and Cruelty*. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press.
- Ascione, F.R., Weber, C. V., Thompson, T.M., Heath, J., Maruyama, M., & Hayashi, K. (2007). Battered pets and domestic violence: Animal abuse reported by women experiencing intimate violence and by nonabused women. *Violence Against Women*, 13, 354–373.
- Ascione, F. R. (1999). The abuse of animals and human interpersonal violence: Making the connection. I F. R. Ascione & P. Arkow (Red.), *Child abuse, domestic violence and animal abuse* (s. 50–61). West Lafayette, IN: Purdue University Press.

- Ascione, F. & Arkow, P. (1994). (Ed) *Child abuse, domestic violence, and animal abuse: Linking the circles of compassion for prevention and intervention*. (s. 19-37). West Lafayette: Purdue University Press.
- Atwood-Harvey, D. (2007). From touchstone to tombstone: Children's experience with the abuse of their beloved pets. *HUMANITY & SOCIETY*, 31, 379-400.
DOI: 10.1177/016059760703100406
- Aveyard, H (2010). *Doing a litteratur review in health and social care: A practical guide*. England: Open University Press.
- Baldry, A. C. (2003). Bullying in schools and exposure to domestic violence in Italy. *Child Abuse & Neglect*, 27(7), 713-32.
- Bateson, G. (1955). A Theory of Play and Fantasy. I G. Bateson *Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology*, s. 180. San Francisco: Chandler.
- Befring, E. (2007). *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Befring, E. (2016). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bell, L. (2001). Abusing children—Abusing animals. *Journal of Social Work*, 1 (1), 223–234.
- Beirne, P. (1999). *Confronting Animal Abuse: Law, Criminology, and Human-Animal Relationships*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Besharov, D. J. (1978). Child Abuse and Neglect: An American Concern. I D. J. Besharov *The Abused and Neglected Child, Multidisciplinary Court Practice*, s. 30-50. New York: Practicing Law Institute.
- Bjørnholt, M. (2014). Kvinnemishandling og dyremishandling: To sider av samme sak?

(Rapport 1). Hentet fra

<http://www.margunnbjornholt.no/wpcontent/uploads/2014/03/RapportkvinnerogdyrFERDIG.pdf>

Bernstein, I. (1990). An Idiosyncratic Approach to the Study of Relationships. I M. Bekoff og D. Jamieson (Red.), *Interpretation and Explanation in the Study of Animal Behavior* (s. 35–55), vol. 1. Boulder, CO: Westview Press.

Bertenshaw, C. & Rowlinson, P. (2009). Exploring Stock Managers' Perceptions of the Human—Animal Relationship on Dairy Farms and an Association with Milk Production, *Anthrozoös: A multidisciplinary journal of the interactions of people and animals*, 22, 1, 59-69.
DOI: 10.2752/175303708X390473

Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Boat, B. (1995). The relationship between violence to children and violence to animals: An ignored link? *Journal of Interpersonal Violence*, 10 (2), 228–235.

Bradshaw, John. (2017). *The animals among us*. New York: Hachette Book Group.

Cain, A. (1983). A Study of Pets in the Family System. I A. Katcher og A. Beck (Red.), *New Perspectives on Our Lives with Companion Animals* (s. 71–81). Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Dalheim, T. K. (2006). *Kan man snakke om fattigdom - praksiser på sosialkontor i et diskursperspektiv* (Masteroppgave). NTNU, Trondheim.

DeMello, M. (2012). *Animals and Society: An Introduction to Human-Animal Studies*. Columbia University Press.

DeViney, E., Dickert, J., & Lockwood, R. (1983). The care of pets within child abusing families. *International Journal for the Study of Animal Problems*, 4, 321–329.

Ellefsen, R. (2013). *Med lov til å pine*. Oslo: Inspirator Forlag.

- Engelstad, F. (2005). Maktbegrepet etter Max Weber. I F. Engelstad (Red.), *Om makt. Teori og kritikk*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Faver, C. A., & Strand, E. B. (2003). To leave or to stay? - Battered women's concern for vulnerable pets. *Journal of Interpersonal Violence*, 18 (12), 1367–1377.
- Fink, A. (2010). *Conducting research literature reviews. From internet to paper*. New York: SAGE publications Inc.
- Flynn, C. P. (2000). Woman's best friend. Pet abuse and the role of companion animals in the lives of battered women. *Violence against women*, 6, 2, 162-177.
- Flynn, C. P. (2012). *Understanding animal abuse*. New York: Lantern Books.
- Gayford, J. J. (1975). Wife battering: a preliminary survey of 100 cases. *British Medical Journal*, 1/1975.
- Girardi, A. & Pozzulo, J. (2010). The Significance of Animal Cruelty in Child Protection Investigations, *Social Work Research*, Volume 36, 53–60, <https://doi.org/10.1093/swr/svs012>
- Hackett, S. & Uprichard, E. (2007). *Animal Abuse and Child Maltreatment*. London: NSPCC.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E. M. (Red.) (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år* (Rapport nr, 4/2019). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Hirsh, B., Davis, B., Blanchard, E. & Christmas, J. J. (1978). One Law/Many Child Rearing Cultures, s. 109-111. *Regional Institute of Social Welfare Research - Proceedings of the First National Conference on Child Abuse and Neglect*. Washington: DHEW Publication.

Irvine, L. (2015). Sociology and Anthrozoology: Symbolic Interactionist Contributions.

Anthrozoös, 25(1), 123-137.

DOI: 10.2752/175303712X13353430377174.

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Kellert, S. R. & Felthouse, A. R. (1985). Childhood cruelty toward animals among criminals and non-criminals. *Human Relations*, 38, 1114.

Kogan, L. R., McConnell, S., Schoenfield-Tacher, R. & Jansen-Lock, P. (2004). Crosstrails—A unique foster program to provide safety for pets of women in safe- houses. *Violence against Women*, 10 (4), 418–434.

Larsen, G. (2003). *Dyrevern eller samfunnsvern? Dyremishandling som lovbrudd og lovlydig handling*. Oslo: Unipub forlag.

Levin, I. & Trost, J. (2005). *Hverdagsliv og samhandling: Med et symbolsk interaksjonistisk perspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lillevik, O. G. (2006). Perspektiver på vold mot barn. I K. Melvik, O. G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lillevik, O. G., Salamonsen, J. & Nordhaug, I. (2019). *Vold i nære relasjoner. Diskurser og fenomenforståelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lindsey, D. (1994). Mandated reporting and child abuse fatalities: Requirements for a system to protect children. *Social Work Research*, 18, s. 41-54.

Lockwood, R. & Hodge, G. R. (1986). *The tangled web of animal abuse: The links between cruelty to animals and human violence*. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press.

- Long, D. D., Long, J. H. & Kulkarni, S. J. (2007). Interpersonal Violence and Animals: Mandated Cross-Sector Reporting. *The Journal of Sociology & Social Welfare*. 34, 3, artikkel nr. 8. Hentet fra <https://scholarworks.wmich.edu/jssw/vol34/iss3/8>
- Mead, G. H. (1962). *Mind, Self and Society*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Mead, M. (1964). Cultural Factors in the Cause and Prevention of Pathological Homicide. *Bulletin of the Menninger Clinic* 28, 11–22. New York: Guilford Press.
- Melson, G. (2001) *Why the wild things are: Animals in the Lives of Children*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Merz-Perez, L. & Heide, K.M. (2004). *Animal Cruelty. Pathway to Violence against People*. Oxford: Altamira Press
- Moffat, K. (1999). Surveillance and Government of the Welfare Recipient. I A. S. Chambon, A. Irving & L. Epstein (Red.), *Reading Foucault for Social Work*. New York: Columbia University press.
- Montminy-Danna, M. (2007). Child Welfare and Animal Cruelty: A Survey of Child Welfare Workers. *Journal of Emotional Abuse*, 7, 83-96
- Mullender, A., Hague, G., Imam, U.F., Kelly, L., Malos, E. & Regan, L. (2002). *Children's perspectives on domestic violence*. London: Sage.
- Muri, K. (2020). *Veileder for dyrehelsepersonell om vold mot dyr og vold i nære relasjoner*, Forskergruppe Dyrevelferd. Oslo: NMBU veterinærhøgskolen.
- Muri, K., Tufte, P. A. & Skjerve, E. (2012). Human-animal relationships in the Norwegian dairy goat industry: attitudes and empathy towards goats. *Animal Welfare*, 21, 4, 535-545.
DOI: 10.7120/09627286.21.4.535.

Myers, G. (2002). The Symbolic meaning of Animals and the developing of self. *Anthrozoos*, 15, 1, 19-36.
DOI: 10.2752/089279302786992766.

Nachmanovitch, S. (2009). This Is Play. *New Literary History*, 40, 1, 1-24. The Johns Hopkins University Press Stable
URL: <https://www.jstor.org/stable/20533132> Accessed: 05-04-2020 13:57 UTC

Nibert, D. (2002). *Animal rights human rights: Entanglements of oppression and libertaion*. Lanham: Rowman and Littlefield Publishers.

NOU 2003:31. (2003) *Retten til et liv uten vold*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

Pagelow, M. D (1981). *Woman-battering: Victims and their experiences*. London: Beverly Hills.

Piper, C. (2005). Moral campaigns for children's welfare in the nineteenth century. I H. Hendrick (Red.), *Child welfare and social policy: An essential reader*. Bristol: Policy Press.

Phillips, M. (1994). Proper Names and the Social Construction of Biography: The Negative Case of Laboratory Animals. *Qualitative Sociology*, 17, 119–42.

Quinlisk, J. A. (1999). Animal abuse and family violence. I F. R. Ascione & P. Arkow (Red.), *Child abuse, domestic violence, and animal abuse: Linking the circles of compassion for prevention and intervention*, s. 168-75. West Lafayette: Purdue University Press.

Risley-Curtiss, C., Zilney, L. A., & Hornung, R. (2010). Animal-Human Relationships in Child Protective Services: Getting a Baseline. *Child welfare*, 89, 67-82.

Risley-Curtiss, C. (2010). Social Work Practitioners and the Human—Companion Animal Bond: A National Study. *Social Work*, 55, 38-46. Retrieved May 15, 2020, from www.jstor.org/stable/23719835

- Robin, M. & ten Benschel, R. (1985). Pets and the socialization of children. *Marriage and Family Review* 8, 63–78.
- Rorty, R. (1997). *Kontingens, ironi och solidaritet*. Lund: Studentlitteratur.
- Rowan, A. (1993). Cruelty and Abuse to Animals: A typology. I Tiplady, C. (2013). *Animal Abuse: Helping Animals and People*. Oxfordshire: C.A.B. International
- Sanders, C. R. (1993). Understanding Dogs: Caretakers Attributions of Mindedness in Canine-Human Relationships. *Journal of Contemporary Ethnography*, 22(2), 205-226.
- Sanders, C. R. (1999). *Understanding Dogs: Living and Working with Canine Companions*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Solot, D. (1997). Untangling the animal abuse web. *Society and animals*, 5, 3.
- Sollund, R., Tønnesen, M. & Larsen, G. (Red.) (2013). *Hvem er villest i landet her? Råskap mot dyr og natur i antropocen, menneskets tidsalder*. Oslo: Spartacus forlag AS.
- St.meld. nr. 12 (2002-2003). (2002) *Om dyrehold og dyrevelferd*. Oslo: Landbruksdepartementet
- St. meld. nr. 15 (2012-2013). (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Stordeur, R. A. & Stille, R. (1989). *Ending men`s violence against their partners. One road to peace*. Newbury Park. Sage Publications.
- Strauss, A. (1964). *George Herbert Mead on Social Psychology*. Chicago: University of Chicago Press.

- Straus, M. A. (1983). Ordinary violence: child abuse, and wife beating. What do they have in common? I D. Finkelhor, R. J. Gelles, G. T. Hotaling & M. A. Straus (Red), *The dark side of families: Current family violence research*. California: Sage Publications.
- Striwing, H. (1998). *Djur som brottsoffer*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa
- Svare, H. (1996). *I Sokrates' fotspor*. Oslo: Pax forlag.
- Søndergaard, D. M. (2000). Destabiliserende diskursanalyse; veje ind i poststrukturalistisk inspireret empirisk forskning. I H. Haavind (Red), *Kjønn og fortolkende metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Thompson, K. L. & Gullone, E. (2006). An investigation into the association between the witnessing of animal abuse and adolescents' behavior toward animals. *Society and Animals, 14*, 223-243.
- Thomas, K. (1991). *Man and the Natural World: Changing Attitudes in England 1500–1800*. Penguin.
- Vogel, E. F. & Bell, N. W. (1968). The emotionally disturbed child as the family scapegoat. I N. W. Bell & E. F. Vogel (Red.), *A Modern Introduction to the Family*. New York: The Free Press.
- Veevers, J. (2008). The Social Meaning of Pets. *Marriage & Family Review, 8*, 3-4.
DOI: 10.1300/J002v08n03_03.
- Weber, M. (2000). *Makt og byråkrati. Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier*. Oslo: Gyldendal.
- Zilney, L.A. (2007). *Linking Animal Cruelty and Family Violence*. New York: Cambria Press.
- Zilney, L.A. & Zilney, M. (2005). Reunification of Child and Animal Welfare Agencies: Cross-Reporting of Abuse in Wellington County, Ontario. *Child Welfare 84*, 47-66.

Nettsider

Statistisk sentralbyrå. (2019, mars). Anmeldte lovbrudd. Hentet fra

<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/lovbrudda/aar>

Statistikk og analyser knyttet til «Barn utsatt for vold i familien» hentet 6. januar 2020 fra;

https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Vold_og_overgrep_mot_barn/Barn_utsatt_for_vold_i_familien/#heading4664.

<https://dyrevern.no/>

https://www.dyrevern.no/politikk_samfunn/rettigheter_dyrepoliti/fakta_om_ulovlig_d_yremishandling#forekomst. Hentet 12.12.19

Lov om straff (straffeloven) av 20. mai 2005 nr. 28, hentet fra www.lovdata.no, 11.03 2020;

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>

Lov om dyrevelferd av 19. juni 2009, hentet fra www.lovdata.no, 11.03 2020;

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97>

Statistikk om anmeldte lovbrudd, hentet 02. januar 2020, fra

<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/lovbrudda>

Vold i nære relasjoner og vold mot eldre, hentet 02. januar 2020, fra;

<https://www.fylkesmannen.no/contentassets/9c89d1d4f27e478998b10a1543e10d49/vold-i-nare-relasjoner-og-vold-mot-eldre.pdf>

Tracking Animal Cruelty: FBI Collecting Data on Crimes Against Animals hentet 02. Januar 2020 fra <https://www.fbi.gov/news/stories/-tracking-animal-cruelty>

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner «Et liv uten vold» gjelder for perioden 2014–2017, hentet 22. desember 2019 fra; <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/vold-i-nare-relasjoner/innsikt/handlingsplan-mot-vold-i-nare-relasjoner/id2340080/>

Mattilsynets arbeid med dyrevelferd – Årsrapport 2018, hentet 1. desember 2019, fra

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/rapporter_om_dyrevelferd/mattilsynets_arbeid_med_dyrevelferd_aarsrapport_2018.34315/binary/Mattilsynets%20arbeid%20med%20dyrevelferd%20-%20årsrapport%202018.